

RAE VALLAVALITSUSE HALLATAV

ÕIE LASTEAEIA ÕPPEKAVA

*ÕIED VAJAVAD SOOJUST JA VALGUST,
ÕIED KANNAVAD RÕÕMUDE ALGUST*

2015
Võsa 16, JÜRI, Harjumaa

SISUKORD:

1. SISSEJUHATUS	3
1.1 Lasteasutuse liik ja eripära.....	3
1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse alused ja põhimõtted.....	4
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	6
2.1 Õppeaasta korraldus.....	6
2.2 Tegevusliigid ja tegevuste korraldus.....	7
2.3 Päevakava koostamise põhimõtted.....	8
2.4 Õppetegevuste valikud nädalas.....	9
3. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ SISU JA EESMÄRGID	10
3.1 Lapse eeldatavad pädevused üldoskustes.....	11
3.2 Ainevaldkondade eesmärgid, korraldus ja tulemused.....	16
3.2.1 Valdkond Mina ja keskkond.....	16
3.2.2 Valdkond Keel ja kõne.....	25
3.2.3 Valdkond Eesti keel kui teine keel.....	30
3.2.4 Valdkond Matemaatika.....	31
3.2.5 Valdkond Kunst.....	35
3.2.6 Valdkond Muusika.....	45
3.2.7 Valdkond Liikumine.....	48
3.3 Visioonist lähtuv kasvatustegevus.....	50
3.3.1 Tervisekasvatus.....	51
3.3.2 Ettevõtlikkuse kasvatus.....	55
5. ERIVAJADUSEGA LAPS	58
6. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA	60
7. LAPSE ARENGU JA KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE	61
8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	64

1. SISSEJUHATUS

1.1 Lasteasutuse liik ja eripära

Õie lasteaia tegutsemise aluseks on Rae Vallavalitsuse poolt kehtestatud põhimäärus ning õppetegevuse korraldamiseks on Haridus- ja teadusministeeriumi poolt väljastatud koolitusluba nr 5195HTM. Lasteaed alustas laste vastuvõttu 01.oktoobril 2008 kuues rühmas. Lasteaiakohtade täiendava vajaduse tõttu kujundati 2013 augustis lasteaia kahe õpikabineti ja fuajeeosa pinnale seitsmes rühm. Sellega olid õpikeskonnas valikuvõimalused kahel õppeaastal piiratud, kuid nii pered kui ka personal mõistsid, et ajutise lahendusena oli see vajalik.

Õie Lasteaia õppekava lähtub riikliku õppekava nõuetest, lasteaia arengukavast ja pedagoogilise nõukogu otsustest. Lasteaia õppekava alusel koostatakse igaks õppeaastaks tegevuskava, mis arvestab laste huvidega, arenguvajadustega, asutuse ressursidega, piirkonna kultuuritraditsioonidega ning aktuaalsete teemade ja tegevussuundadega. Tegevuskava peab toetama laste vajaduspõhist õppimist, olema kaasaegne, mitmekesine ja lapsele huvitav.

Lasteaia õppe- ja kasvatustöö toimub eesti keeles ning teisest keelekeskkonnast tulnud lapsi toetatakse eesti keele omandamisel peamiselt suhtluskeskkonna kaudu. Vajadusel pakutakse lastele toetavaid tegevusi lasteaia tugispetsialistidelt või moodustatakse sobitusrühm.

Rühmad komplekteeritakse vallavalitsuse korralduse ja lasteaedade üldjärjekorra alusel. Laste arv aiarühmades on maksimaalselt 21 last, sõimerühmas kuni 16 last. Õie lasteaia nimekirjas on 1,5-7 aastased lapsed, kelle rühmadesse jaotumisel arvestatakse vanuselist ühtekuuluvust koolivalmiduse järgi.

Noore lasteaia eripära on alles kujunemas, kuid määravaks on saanud sportlik suund. Liikumistegevusi on igale rühmale nädalas kolm ja lasteaia ühisüritused sisaldavad alati liikumisrõõmu. Lasteaia ruumides võimaldatud huvitegevused on enamasti laste liikumisvilumusi toetavad ning kasutame sportlikeks ettevõtmisteks õueala atraktsioone, kunstlikku mäevalli, lähedalasuvat terviserada ja koolistaadioni. Lasteaia mitmekülgseid võimalusi pakkuv asukoht soodustab vahetu õppimise meetodite (õuesõpe, avastusõpe) rakendamist, sest lähiümbruses on erinevad ettevõtted ja asutused, põllud ja looduseobjektid. Pealinna vaatamisväärsuste juurde toimuvad õppesõidud mahuvad õppetegevuste põhiaega.

Õie lasteaia avarad rühmaruumid, saalid ja kabinetid võimaldavad kujundada lastele erinevaid mängukeskuseid, korraldada individuaalset ja grupitööd ning kogu asutust hõlmavaid sündmusi.

Laste individuaalseks ja alagruppidega tööks, loovtegevusteks (kunst, käsitöö, kokandus, meediaõpe) arenguestlusteks ja ühise õpivara arendamiseks on olemas kaks õpituba. Õpitubade arendamine ja kasutamine peatus ajutise lisarühma majutamisel, kuid ruumide vabanemisel on tingimused endisest paremad.

Õie lasteaia õppe- ja kasvatustegevust juhivad õppejuht, kes haldab ka asutuse andmebaasi EHIS-es. Rühmades teevad laste õpikeskkonna kujundamisel ja õppetegevuste kavandamisel koostööd kaks õpetajat ning neid abistab õpetaja abi. Õpetajate töökorraldus on paindlik ja laste päevategevustest kohest tagasisidet võimaldav. Individuaalseks tööks keskendumisraskustega lastega on vaiksemad varahommikud ja õhtupoolikud vajalikud ja valverühma süsteemi ei rakendata.

Õpetaja tööaja arvestusse kuuluvad kattuva ajaga ning individuaalsed tööalased tegevused: õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja analüüs, osalemine koolitustel ja koosolekutel, sündmuste ja arenguevestluste ettevalmistamine ja korraldamine. Kutseoskuste kinnitamiseks esitavad õpetajad näidistegevuse kolleegidele igal õppeaastal. Näidistegevuse põhisuuna määrab pedagoogiline nõukogu õppeaasta prioriteetse metoodika, tegevusliigi või õpivaldkonna järgi. Kolleegide töökogemusega ja laste arengueduga on võimalik tutvuda iga-aastastel ühistel spordipäevadel, luulepäevadel, laulupäevadel, teatripäevadel ja tähtpäevalistel sündmustel. Õpetajad koostavad rühma tegevusi kajastava mapi ja iga lapse arengut peegeldab personaalne mapp lapse töödest.

Lastega tegelevad kahel korral nädalas muusikaõpetaja ning kolmel korral nädalas liikumisõpetaja. Kõneravi vajavate lastega tegeleb lasteaias logopeed. Pedagoogide koosseisu kuulub eripedagoog, keda vajadusel rakendatakse sobitusrühmas ja õpetaja ajutisel asendamisevajadusel.

2014 sügisel alustas üks rühm tegevust Kiusamisest Vaba Lasteaed projekti metoodika ja materjalidega. Pedagoogide töörühm teeb ettevalmistusi liitumiseks Tervist Edendavate Lasteaedade võrgustikuga

Õie lasteaia kõikides rühmades on olemas kaabliga internetiühendus ja ka WIFI võrk. 2015/2016 õppeaasta alguseks on kavandatud IT riistvara kaasajastamine. Seoses sellega on võimalik liituda e-lasteaed ELIIS võrguga, mis annab õppe- ja kasvatustegevuse infosüsteemis uue kvaliteedi. Infotehnoloogia rakendamine laste õppeprotsessis ja IT õppevara loomine on käesolevas õppekava samuti aktuaalne tegevussuund.

Rae valla hariduse- ja kultuuriasutuste koostööd juhitakse vallavalitsuse poolt regulaarsete nõupidamiste kaudu ja käesoleva perioodi prioriteet on laste ettevõtlikkuse toetamine. Korraldatakse lasteaedade ühiseid projekte ja ka lasteaedade kodulehed on viidud ühisele alusele. Igal kevadel analüüsivad piirkonna lasteaedade õpetajad laste koolivalmidusega seotud teemasid Jüri Gümnaasiumi pedagoogidega ümarlauas ja koolieelikele toimuvad algklassides näidistunnid.

1.2 Õppe- ja kasvatustegevuse alused ja põhimõtted

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuste aluseks on riiklik Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava ja lasteaia arengukavast lähtuv õppekava ning tegevuskava.

Lasteaia esimene õppekava tuli koostada koolitusloa taotlemisel, kui uue organisatsiooni kasvukeskkond ja koostöövõimalused olid alles loomisel. Lasteaia struktuurilised muudatused, kogukonna ja personali areng viisid selleni, et lasteaia uues arengukavas (2014) sõnastati uus missioon, visioon ja põhiväärtused.

Missioon

Õie lasteaed toetab riikliku õppekava alusel Jüri piirkonna perede koolieast nooremate laste arengut ja alushariduse omandamist.

Visioon

Õie lasteaias õpivad lapsed rõõmuga ning omandavad tervisliku ja põhiväärtuseid tunnustava eluviisi.

Põhiväärtused

Õie lasteaias hinnatakse inimesi ning keskkonda järgmiste omaduste alusel:

Inimene	Keskkond
Usaldusväärne	Turvaline füüsiliselt ja emotsionaalselt
Hooliv	Tervislik-kultuurne
Loov	Meeldiv-motiveeriv
Koostööks avatud	Arengut toetav
Ettevõtlik	Mitmekülgne-valikuvõimalustega

Põhieesmärk

Õie lasteaia tegevuse kolm peamist eesmärki lähtuvad eelpoolnimetatud väärtustest ja lasteaia nimetähedest. Soovime, et iga inimene oleks:

Õ – Õnnelik, I – Inimlik, E – Edukas.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid väljendavad lapse tegevuse tulemust. Et jõuda põhieesmärgini, tuleb ealisi, soolisi, individuaalseid vajadusi ja iseärasusi arvestades hoida ja tugevdada tervist ning luua soodsad tingimused emotsionaalseks, kõlbelseks, sotsiaalseks, vaimseks ja kehaliseks arenguks.

Põhiülesanded

Õie lasteaed:

- kujundab lapse mitmekülgset arengut soodustava keskkonna, tagab turva- ja edutundeid ning toetab lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritsevast elust, loodusest ja ühiskonna nähtustest;
- suunab lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks ning ühiskonnas tunnustatud käitumisnorme arvestavaks ja kasutavaks koostöövalmis isiksuseks;
- toetab lapse teadmisi ümbritseva maailma mõistmiseks ja selles toimetulekuks vastavalt oma võimetele ja huvidele;
- jälgib ja analüüsib lapse arenguvajadusi ning nõustab vanemaid õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

- turvalise ja tervist toetava arengukeskkonna kujundamine;
- individuaalsuse ja arengupotentsiaali arvestamine;
- harmoonilist arengut soodustava tegevuste võimaldamine;
- loovuse toetamine, eduelamuste ja valikute pakkumine;
- mängu kui lapse põhitegevuse piisav võimaldamine;
- mõtlemise- ja probleemilahendamisoskuste kujundamine;
- emotsionaalse enesekindluse ja eneseväljendamisoskuse toetamine;
- koostööle ja iseseisvale toimetulekule suunamine;
- suhtlemisoskuste ja empaatiatunde arendamine;
- kodu ja lasteasutuse koostöö edendamine;
- humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- kultuurielu tundaõppimise ja selles osalemise huvi toetamine.

Õpikäsitus

Laps õpib meeleliste ja praktiliste kogemuste ning mängu kaudu, ta on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja, õpetaja on lapse arengut toetava keskkonna looja.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) kavandada oma tegevust ja teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ning tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

Laste teadmiste, oskuste ja vilumuste kujundamisel on kasutusel lõimitud, üldõpetuslik käsitlusviis.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE

2.1 Õppeaasta korraldus

Lasteaia õppeaasta algab 01. septembril ja lõpeb 31. augustil.

Igal suvel analüüsitakse lõppeva õppeaasta tulemusi ja koostatakse kokkuvõtteid. Augusti lõpus toimival pedagoogilisel nõukogul määratletakse algava õppeaasta prioriteet, põhieesmärgid ja ühiste sündmuste kava. Kinnitatakse tegevuskava, koostöömeeskonnad, tähtajad ja vastutajad ning selle järgi planeeritud õppe- ja kasvatustegevus algab 15.septembril.

Augustikuus õpitakse peamiselt kohanemist, koostööd ja rühma reegleid ning uuritakse laste pädevusi mängude kaudu. Septembri alguses täpsustatakse rühmades uue õppeaasta õppetegevuste põhisuunad ja eesmärgid laste arenguvajadustest lähtudes ning kujundatakse sobiv keskkond.

Seejärel tutvustatakse lapsevanematele lapse vanuserühma eeldatavaid tulemusi ja õppeaasta tegevuskava projekti. Rühmakoosolekul täiendatakse aasta tegevuskava lapsevanemate ettepanekutega ning lepatakse kokku koostöö alustes. Rühmade lapsevanemate hulgast valitakse hoolekogu esindajad, kelle esimesteks ülesanneteks on lasteaia kodukorra, õppekava ja tegevuskava korralduse analüüs ning kasvukeskkonna vajaduste hindamine.

Aasta tegevuskavast lähtudes koostavad iga kuu alguseks rühmade õpetajad õpivaldkondade kuuplaani koos olulisemate eesmärkidega. Selle alusel läbi viidud päeva õppetegevusi kirjeldatakse nädalakavas, kus täpsustatakse tegevusliigid ja nimetatakse kasutatavad põhivahendid. Tegevuste tulemuslikkust analüüsib õpetaja sama päeva lõpus ja kokkuvõttev õppeaasta analüüs koostatakse juunis.

Jõulupeost talvise koolivaheaja lõpuni rakendatakse laste õppimiseks jõuludeks saadud uusi mängu ja määratletakse laste arenguvajadused õppeaasta 2.poolel.

Suveperioodil, 15. maist kuni 15. septembrini on tegevuste valikul pearõhk õpitu kordamisel ning laste omaalgatusel. Õpetaja on vaatleja ja uurija, kes sekkub laste tegevustesse vajadusel või lapse palvel. Laste arengut toetatakse loovate ja sportlike mängude baasil ning teadmisi pakutakse peamiselt õuesõppe ja avastusõppe meetodikaid rakendades.

Lapse arengule on oluline saada puhkust lasteaiarežiimist ning võimalust osaleda perekesksetes tegevustes siis, kui loodus pakub selleks kõige paremaid tingimusi ja valikuid. Tunnustades lapse õigust puhkusele, on Rae valla lasteaedades alati olnud 31-päevane suvevaheaeg juulikuus.

2.2 Tegevusliigid ja tegevuste korraldus

Õppimiseks kasutatakse järgmisi tegevusliike:

- vaatlemine ja uurimine
- kuulamine ja kõnelemine
- võrdlemine ja arvutamine
- lugemine ja kirjutamine
- kunstitegevused
- muusikategevused
- liikumistegevused.

Muusikaliste ja liikumistegevuste läbiviimiseks on lasteaias spetsiaalse ettevalmistuse saanud spetsialistid ja need õppetegevused korraldatakse rühmadele täpse ajakava järgi. Teiste õppetegevuste ajalise korralduse valib rühmaõpetaja õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide lõimimisvõimalustest lähtuvalt. Peamine planeeritud õppetegevuste aeg on hommikueine lõppemisest kuni ennelõunase õueminikuni. Kuulamise- ja kõnelemise arengut toetavad kindlasti igapäevased hommikuringid ja unejutud, võrdlemist ja arvutamist toetavad eakohased mängude valikud. Vaatlemiseks ja uurimiseks korraldatakse õppekäike ja katseprojekte. Laste üldoskuste kujunemist suunatakse perioodiliste ülesannetega (näiteks korrapidajatöö), regulaarsete igapäeva tegevustega ning rühma reeglitega. Õpetaja roll ei piirdu planeeritud õppetegevuste korraldamisega – rühmas tuleb kujundada arengut toetav füüsiline ja emotsionaalne kasvukeskkond kogu lasteaiapäeva ulatuses. Rühmade tegevuskeskustes kujunevad algatusvõime, valikuoskus, eneseväljendamispädevus, sotsiaalsed oskused ning kinnistatakse õpitut. Oluline on jõuda laste arenguvajaduste märkamisest iseseisva toimetulekuni. Õppetöö korraldamisel rakendatakse erinevate õpivaldkondade ja tegevuste lõimimist ümbritseva keskkonna võimalustega. Õppetemaatika lähtub looduse rütmist ja koduloolise teemaõppe põhimõtetest. Õpitakse eelkõige vahetu kogemuse kaudu uurides, mängides, katsetades, kasutades erinevaid meeli, tajudes erinevaid tundeid. Teadmisi korraldatakse kunstitegevuste sissejuhatavas osas, kinnistatakse esitluste vaatlusel ja töölehtede täitmisel, lastekirjanduse ja kogetu arutlustel.

Planeeritud õppe- ja kasvatustegevused korraldab õpetaja peamiselt kogu rühmaga koos ning rühmade komplekteerimisel eelistatakse vanuselist ühtekuuluvust. Laste erinevatest arenguvajadustest või ülesannete iseloomust lähtuvalt rakendatakse grupitööd. Õhtupoolisel ajal on rühmaõpetajal võimalik pakkuda individuaalset õpet ning õpiabi. Spetsiifiliste probleemide korral tegelevad lastega lasteaija eripedagoog ja logopeed.

Õppeaasta tegevuskava eesmärgid ja vanuserühma eeldatavaid tulemusi tutvustatakse rühma lapsevanematele elektrooniliselt ja analüüsitakse sügise esimesel koosolekul. Planeeritud temaatika ja sündmuste kava esitatakse stendil kuude kaupa. Rühma tegevuskava koostamisel on lapsevanemate ettepanekud ja koostöö väga oodatud. Nädalaplani tegevuste loetelu lähtub kuuplaanist ja

fikseeritakse tegevuse peamised eesmärgid, olulised vahendid ning tulemused. Õpetaja arvestab laste erinevaid pädevusi ja õpiprotsessis tekkivaid arenguid ning on tegevuste korraldamisel paindlik.

Erinevalt paberpäevikust on elektroonilises ELIIS päevikus võimalik teha korrigeerivaid täiendusi, anda tulemustest tagasisidet üldises ja individuaalsel tasandil personaalselt. Tagasiside võib olla arengut tunnustav ja nõustav ning ei tohi kunagi olla sildistav ega alavääristav. Tagasiside peab toetama koostööd perega.

Õppetegevuse tulemuslikkus ei sõltu ainult laste arengupotentsiaalidest. Oluline on pedagoogilise personali pädevus õpiprotsessi juhtimisel, õpetaja enesearendamine, kutseetika ja pühendumissoov.

2.3 Päevakava koostamise põhimõtted

Lasteaia päevakava kindlustab lastele päevarütmi, kus vahelduvad vajalikud igapäevatoimingud, laste vabategevus ja planeeritud õppe-kasvatustegevused. Õpetaja arvestab päeva korraldades, et lapsed saaksid keskenduda ka enda algatatud mängulistele tegevustele. Päevakava pakub piisavalt võimalusi laste kultuur-hügieeniliste harjumuste ja enesega toimetulekuoskuste kujundamiseks. Pädev õpetaja oskab õpieesmärkideni jõudmiseks rakendada päevakava rutiinseid tegevusi hommikust õhtuni ning pakkudes individuaalset tähelepanu kõigile lastele.

Päevakavas on laste õppimine põimitud järgmiste tegevustega:

- 7.00 – 8.30 Tervitamine, mängud mängukeskustes, individuaalsed vestlused
- 8.30 – 9.00 Hommikueinega seotud rituaalid ja korrapidajate ülesanded
- 9.00 – 10.45 Planeeritud õppetegevuste põhiaeg, keskendumine ja koostöö
- 10.45 – 11.00 Iseseisvumissoovi ja riietumisoskuse toetamine
- 11.00 – 12.15 Õuemängud, õuesõpe, õppekäik, õuesport, turvalisuseõpe
- 12.15 – 12.30 Korra- ja hügieeniharjumuste kujundamine õuest tuppa tulekul
- 12.30 – 13.00 Lõunasöök koos toitumiskultuuri õppega
- 13.00 – 15.00 Unejutu ja laste puhkeaeg
- 15.00 – 15.45 Virgumine, enesekorrastustoimingud, mängutoa mängud
- 15.45 – 16.15 Õhtuode ja korraldused huvitegevustes osalejatele
- 16.15 – 19.00 Valitud huvitegevus, loovad mängud toas või õues ning kojumine

Õpetaja arvestab päevakava korralduses erinevaliigiliste saalitegevuste aegade ja toitlustamisajad peavad algama täpselt. Teiste tegevuste korraldamisel tuleb olla laste huvide püsivuse ja toimetuleku tõttu paindlikum. Sobivate ilmaolude korral minnakse lastega õue varem ning õppimiseks kasutatakse uurivaid ja võrdlevaid vaatlusi õppekäikudel-matkadel ning õuesõppe meetodikal põhinevaid mängu- ja ülesandeid. Õie lasteaias on rühmadel võimalik õuetegevusi korraldada ka privaatse siseõuel, oma katusealusel terrassil või eraldiasetseval lipuväljakul. Päevakavas on arvestatud, et sõimeealiste laste õppetegevused on lühemad, kuid ettevalmistus ja laste organiseerimine ning korrastustegevused on aeganõudvamad. Kuni 3-aastaste laste lõunasöök algab kell 12.15 ja seetõttu tuleb ka õue minna varem. Lapsed, kes vajavad rohkem individuaalset suunamist ja rohkem aega toiminguteks või puhkamiseks, peavad saama selleks võimaluse. Laste kunstitööd eksponeeritakse

samal päeval koos infoga töö teemast ja eesmärkidest. Lapsevanem teab, et lapsele järele tulles ootab laps temalt tunnustust esitletud töö eest ja palub lapsel kirjeldada päevasündmuseid.

Konfliktide korral ei süüdistata ega sildistata, vaid peegeldatakse laste tundeid.

Emotsionaalne toetamine ja rahulik päevarütm on oluline lapse harmooniliseks arenguks. Rühma laste arengu iseärasusi tundev õpetaja on aja planeerimises adekvaatne, valib individuaalse järelaitamise meetodika lapsest lähtuvalt ning väärtustab laste omaalgatuslikke mängu ja vestlusteemasid.

Lasteaiapäeva lõppemisel analüüsib õpetaja päeva tegevuste tulemusi, teeb märkmeid laste suhtlemise ja mänguoskuste arengust kirjalikult.

2.4 Õppetegevuste valikud nädalas

Õppimine rühmades on korraldatud üldõpetuse põhimõtetest lähtuvalt ja õpivaldkonnas püstitatud eesmärgid erinevatesse tegevusliikidesse lõimides.

Planeeritakse ja analüüsitakse valdkonna järgi. Tuleb arvestada, et igal nädalal oleks käsitletud kuus õpivaldkonda järgmises ulatuses:

Valdkonnad	Tegevuskordi nädalas			
	Kuni 3 a	3 - 5 a	5 - 6 a	6 - 7 a
KEEL JA KÕNE	3	4	4	5
MINA JA KESKKOND	1	2	2	3
MATEMAATIKA	1	1	2	2
KUNSTILINE TEGEVUS	2	3	4	4
MUUSIKA	2	2	2	2
LIIKUMINE	3	3	3	3
KOKKU:	12	15	17	19

Igal rühmal on päevas üks ajagraafiku järgi toimuv muusika- või liikumistegevus. Nädalas toimub vähemalt üks liikumistegevus õues. Kuni 3-aastase lapse õppetegevus kestab 15-20 minutit, 3-5 aastaste laste tegevuse aeg on 20-25 minutit ning 5-7 aastaste laste õppetegevus võib kesta 25-30 minutit.

Tabelis loetletud valdkonna tegevuskorrad ei tähenda täispikka õppetegevust põhialajal, sest lasteaias õpitakse kogu päeva vältel. Ennelõunase õppimise korraldus sõltub saalitegevuste ajagraafikust ja enamasti on sinna võimalik rühmaõpetajal lisaks kavandada vaid kaks tegevusliiki. Neist üks on mina ja keskkond temaatikaga seotud vaatlemine ja uurimine või kuulamine ja kõnelemine. Järgnevalt lõimitakse keele ja kõne ning matemaatika valdkonna eesmärgid laste kunstiliste tegevustega või töölehtede ülesannete lahendamisega. Arvestada tuleb aega laste kaasamiseks õppevahendite jaotamisel ja korrastustegevusel. Ka aeglasem laps peab saama võimaluse töö lõpetamiseks. Et valdkondade tegevuskordade maht vanemates vanuserühmades nõuetekohane oleks ja laste õpihuvi püsiks, tuleb õpetajal õppimine loovalt põimida õuetegevustesse, unejuttudesse ja eriliigilistesse mängudesse päevakava ulatuses. Valdkonna eesmärgid nädalas püstitatakse, analüüsitakse ja dokumenteeritakse aga ettenähtud tegevuskordade mahus.

Kavandatud tegevuste ja vabategevuste vahekord peab olema tasakaalus. Sama temaatika või eesmärgi kordamine eri aspektidest ja erinevate valdkondade kaudu, tagab teadmiste, oskuste ja vilumuste omandamise.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ SISU JA EESMÄRGID

Õppe- ja kasvatustööd vaadeldakse kahes osas, millel on alajaotused:

Üldoskused	Ainevaldkonnad
1) mänguoskused; 2) tunnetus- ja õpioskused; 3) sotsiaalsed oskused; 4) enesekohased oskused.	1) mina ja keskkond; 2) keel ja kõne; 3) eesti keel kui teine keel; 4) matemaatika; 5) kunst; 6) muusika; 7) liikumine.

Üldoskuste kujunemisel on suur roll last ümbritseval keskkonnal ja kasvatusel: igapäevategevuste ja iseseisvumise korraldamine, valikute võimaldamine, suhtlemine, silmaring, kultuuriüritused, tervislikud eluviisid ja hügieeniharjumuste kujundamine. Selles osas on oluline saavutada üksteistmõistev koostöö perega.

Õppe- ja kasvatustegevuse ainevaldkondade sisu on järgmine:

Valdkond	Sisu
1. Mina ja keskkond	1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine; 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele; 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liikumine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.
2. Keel ja kõne	1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika; 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine; 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.
3. Eesti keel kui teine keel	1) kuulamine; 2) kõnelemine; 3) Eesti kultuuri tutvustamine.
4. Matemaatika	1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine; 2) suurused ja mõõtmine; 3) geomeetrilised kujundid
5. Kunst	1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul; 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine; 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine; 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.
6. Muusika	1) laulmine; 2) muusika kuulamine; 3) muusikalis-rütmiline liikumine; 4) pillimäng

7. Liikumine	1) kehalise kasvatuselise teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen; 2) põhiliikumised; 3) liikumismängud; 4) erinevad spordialad; 5) tants ja rütmika.
--------------	---

Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika, mis arvestab looduse rütmi, kultuurikeskkonna tähtpäevi ja aktuaalseid teemasid. Sama temaatika läbib erinevaid ainevaldkondi ja võimaldab korrata teadmisi erinevates tegevustes.

Õppesisu peab lähtuma kaasaja vajadustest. Aina muutuvast ühiskonnas saavad lapse õppimises oluliseks uued teemad ja tehnoloogiad, millest varem ei teatud. Õpetaja peab õppetegevuses arvestama muutustega, millest sõltub lapse edaspidine toimetulek. See nõuab õpetajalt pidevat enesetäiendamist, silmaringi ja teadmiste arendamist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusi analüüsitakse lasteaia õppeaasta lõppemisel. Õpetajad hindavad aasta kokkuvõttes kavandatud eesmärkide saavutamist ning laste arengu tulemusi.

Laste vanusegruppidele on määratletud eeldatavad pädevused teadmistes ja oskustes. Kuna laste õpioskused ja isiksuseomadused on koolieelses eas alles kujunemise faasis, siis loetletud pädevustele vastamine või mittevastamine ei anna alust hinnata edaspidist toimetulekut. Esimese viie eluaasta käitumismudelite ja õpiharjumuse kujundamine on aga määrav ja seetõttu on varajane märkamise ja toetamine igati oluline.

Järgnevalt loetletud oskused on orientiiriks õppe- ja kasvatustöö eesmärgistamisel ja korralduse kavandamisel.

3.1 Lapse eeldatavad pädevused üldoskustes

Lapse eeldatavaid üldoskuseid analüüsitakse neljas lõigus: mänguoskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed oskused ja enesekohased oskused.

3-AASTASED

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline sellele keskenduma;
- mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
- tegutseb vahetult konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- algatab erinevaid mängu ja arendab sisu täiskasvanu abiga;
- oskab kasutada mängudes erinevaid vahendeid;
- kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte lihtsas mängus.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga;
- plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
- osaleb dialoogis, jälgib lihtsaid lookesi;
- mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava selgitusega;

- rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
- omab ettekujutust arvomõistest ja värvuste nimetustest;
- leiab võrreldes asjades ühiseid ja erinevaid jooni ja nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;
- omab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu;
- vajab oma tegevusele tagasisidet.

SOTSIAALSED OSKUSED

- saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;
- osaleb täiskasvanuga ühistegevuses, jälgib teisi lapsi, tegutseb nendega kõrvuti;
- jagab mõnikord oma asju ka teistega;
- loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;
- algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel;
- täidab igapäevaelu rutiini;
- järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid, eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

ENESEKOHASED OSKUSED

- tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
- väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
- võib karta tundmatuid ja uusi asju;
- tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- tema enesekindlus on kõikuv, selle saavutamiseks vajab tunnustust, rutiini, reegleid.

4-AASTASED

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes tuttavaid kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab sisu täiskasvanu abiga;
- osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;
- huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;
- mängukaaslastega saavutab kokkuleppe täiskasvanu abiga;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida, tegutseb iseseisvalt otsese juhendamisetä;
- plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- kõne toetub mälule;
- saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
- järgib lihtsaid reegleid;
- liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi;
- saab aru arvomõistest; huvitub tähtedest;
- omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

SOTSIAALSED OSKUSED

- väärtustab oma saavutusi, ent vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu;
- püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;
- osaleb lühikest aega ühistegevuses eakaaslastega, eelistab üht mängukaaslast rühmale;
- arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;
- saab aru lihtsamatest käitumisreeglitest seltskonnas ning järgib neid igapäevases suhtluses;

ENESEKOHASED OSKUSED

- väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;
- tahab olla iseseisev;
- saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;
- teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;
- seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;
- saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.

5-AASTASED

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu ja on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid täiskasvanu abiga ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- huvitub võistlusemängudest ja tahab olla edukas;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kindluse saavutamiseks vajab täiskasvanu abi;
- reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga;
- tegutseb koos teistega, motiveerib tegevus eakaaslastega;
- saavutab kokkuleppeid;
- katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboliteid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
- räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- eristab rühmi ja oskab neid võrrelda;
- omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;

- kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel lihtsamaid meeldejätmise viise.

SOTSIAALSED OSKUSED

- hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
- on tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust, jagab ja vahetab;
- aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi, jälgib reeglite täitmist teiste poolt;
- oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.

ENESEKOHASED OSKUSED

- väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt;
- suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
- imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle;
- eelistab sootüübilisi mängu.

6-AASTASED

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumata;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
- suudab tegevusele keskenduda vähemalt 20-30 minutiks;
- kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
- kasutab kõnet info saamiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
- kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
- osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
- saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis- ruumilisest järjestusest;
- kasutab teadmisi igapäevastes, uudsetes kui ka sarnastes olukordades;
- teadvustab kordamise vajalikkust.
- suhtub õppimisse positiivselt - tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;

SOTSIAALSED OSKUSED

- tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
- on oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- eelistab omasoolisi mängukaaslasid; kujunevad esimesed sõprussuhted;
- järgib tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt, oskab reegleid teistele selgitada;

ENESEKOHASED OSKUSED

- seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia;
- suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
- järgib sotsiaalset rutiini.
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

7- AASTASED

MÄNGUOSKUSED

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- mõtleb nii kaemuslik- kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

SOTSIAALSED OSKUSED

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- tahab ja julgeb suhelda - huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- loob sõprussuhteid;
- saab aru oma – võõras - ühine tähendusest;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- selgitab oma seisukohti.

ENESEKOHASED OSKUSED

- suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt viha, rõõmu, sobival viisil väljendada;
- kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;

- algatab mängu ja tegevusi;
- tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
- teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
- saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.

3.2 Ainevaldkondade eesmärgid, korraldus ja tulemused

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse valdkondades: mina ja keskkond; keel ja kõne; eesti keel kui teine keel; matemaatika; kunst; muusika; liikumine.

3.2.1 Vald-kond Mina ja keskkond

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

2-AASTASED

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb vastuseks nime küsimusele oma eesnime. Väljendab küsimusele enda äratundmist peeglis või fotol.
2. Räägib küsimisel oma perekonna liikmetest ja lemmikloomadest.
3. Räägib küsimisel oma kodust.
4. Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele. Orjenteerub keskkonnas, osutades või kirjeldades, kus on rühma mängu-, magamis- ja söögikoht, muusika- ja liikumissaal ning pesemisruum ja wc.
5. Ütleb teiste suunamisel rühmatöötajate nimed.
6. Matkib täiskasvanu eeskujul enim tuntud elukutsete tegevust (nt kokk teeb süüa, arst ravib).
7. Asetab meeldetuletamisel töövahendid kokkulepitud kohta. Matkib lihtsaid töövõtteid (nt nuku toitmine, autodega sõitmine).

8. Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu. Täidab täiskasvanu eeskujul lihtsamaid rahvakombeid (nt vastlaliu laskmine, jõulude tähistamine).
9. Räägib oma sünnipäevast.
10. Teab mõistet hea ja halb tähendust. Täiskasvanu meeldetuletamisel edastab tervituse ja hüvastijätku (nt lehvitat).
11. Täiskasvanu meeldetuletamisel järgib kokkulepituid reegleid (nt räägime vaikse häälega, rühmas kõnnime).
12. Osutab või ütleb küsimisel oma sõbra nime.
13. Lohutab täiskasvanu suunamisel ja eeskujul haiget saanud mängukaaslast (nt kallistab).
14. Osutab küsimisel lihtsamatele toiduainetele (nt piim, leib, õun, kartul).
15. Osutab küsimisel esemetele, mis võivad haiget teha (nt nuga, kuum jook).
16. Teab, et hammaste eest on vaja hoolt kanda (hambaharja ja hambapasta kasutamine).
17. Teab kehaosi: pea, käed, jalad, silmad, suu, nina ja kõrvad.
18. Kasutab pesemisel seepi ning kuivatab käsi ja nägu täiskasvanu abiga.
19. Riietub täiskasvanu juhendamisel.
20. Märkab õues teisi lapsi.

Tehiskeskkond

1. Tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused (nt kool, pood, raamatukogu).
2. Oskab küsimise korral nimetada kodus ja lasteaias olevaid kodumasinaid ja – elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm).
3. Oskab küsimisel nimetada sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev).
4. Koristab täiskasvanu eeskujul ja suunamisel antud keskkonda (nt mängukoht, töölaud).
5. Viskab täiskasvanu eeskujul ja suunamisel prügi ettenähtud kohta.
6. Osutab küsimisel teel sõitvatele autodele ja bussidele. Teab, mis on valgusfoor ja sebra.
7. Ületab teed ohutult (kõndides).
8. Osutab küsimisel liiklusmärkidele.
9. Osutab küsimisel helkurile.

Looduskeskkond

1. Tunneb rõõmu looduses (õues viibimisest ja õuesõppest).
2. Osutab koduloo printsiibi põhjal linnule, putukale, konnale ja kalale.
3. Osutab küsimisel liivale, kividele, mullale, puule, lillele, murule.
4. Nimetab tuntumaid koduloomi (nt kass, koer).
5. Leiab mänguasjade seast ja pildilt looma (nt jänes, karu).
6. Osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad).
7. Nimetab tuntumaid putukaid (kärbes, ämblik, mesilane, liblikas).
8. Märkab õues putukat ning osutab sellele.
9. Uurib luubiga looduses leidvaid taimi (muru, lilled) ja putukaid (tigu, konn).
10. Leiab õppekäigul puu või lille ning ühildab selle pildiga.
11. Osutab küsimisel Päikesele ja Kuule.
12. Teab, et öösel on pime ja päeval valge.
13. Teab, et päeval paistab Päike ning öösel Kuu.
14. Nimetab talvele ja suvele iseloomulikke nähtusi (talvel on külm, suvel on soe).

15. Matkib nii õues kui toas täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihmasadu, tuule puhumist).
16. Korjab õpetaja eeskujul ja suunamisel looduslikku materjali.
17. Teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses (lindude toitmine, puuokste korjamine).
18. Osutab küsimisel veele, lumele, märkab neid looduskeskkonnas.
19. Läbib õpetaja eeskujul ja suunamisel lihtsama õpperaja (nt lasteaiia territooriumil)
20. Teab, et taimed, loomad ja inimesed vajavad kasvamiseks vett ja toitu.

3-AASTASED

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb vastuseks nime küsimisel oma eesnime.
2. Ütleb vanuse küsimisel oma ea arvuna või näitab seda sõrmedel.
3. Nimetab enda õdesid ja vendi.
4. Teab enda sugu.
5. Nimetab küsimisel oma lasteaiakaaslaste ja rühmameeskonna nimesid.
6. Nimetab küsimisel oma pereliikmete koduseid toimetusi ning matkib neid.
7. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.
8. Teostab ettenäitamisel lihtsamaid töövõtteid nii toas kui õues (nt. põranda või terassi pühkimine).
9. Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, käterätik).
10. Harjab hambaid täiskasvanu abiga.
11. Teab, et hambaid pestakse hommikuti ja õhtuti.
12. Nimetab erinevaid toiduaineid (makaronid, banaan, apelsin, mandarin).
13. Nimetab erinevaid kehaosi (sh ka põlved, varbad, sõrmed, kannad, päkad).

Tehiskeskkond

1. Osutab küsimisel autoteele, kõnniteele ning teab õppekäigus, kus inimesed liikleavad.
2. Teab, miks autoteed peab ületama ettevaatlikult.
3. Teab rühmareeglite vajalikkusest (nt toas räägime vaikselt, jookseme selleks ettenähtud kohas).
4. Nimetab suunamisel ohtlike esemeid.
5. Meeldetuletamisel tervitab, jätab hüvasti, tänab ja palub.
6. Nimetab oma mängukaaslasi.
7. Lohutab eakaaslasi ning teab, miks ei tohi haiget teha.
8. Osutab jalutuskäigul kodukoha tuntumatele asutustele (kool, kauplus, raamatukogu) ning osaleb õppekäigul näiteks raatamukokku või naaberlastaeda.
9. Leiab ümbritsevast keskkonnast (nii toas kui õues) Eesti lipu.
10. Leiab värvikogumikust Eesti lipu värvid.

Looduskeskkond

1. Nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju (nt õun, pirn, porgand, kurk, tomat).
2. Osaleb õppkäigus aiamaale ja vaatleb huviga seda keskkonda.
3. Nimetab tuntud koduloomi ja suunamisel matkib nende hääliitsusi.
4. Nimetab tuntumaid metsloomi (karu, siil, orav, hunt, rebane, põder).
5. Nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid (nt jänesel pikad kõrvad, põdral suured sarved, siil on okkaline).
6. Osutab küsimisel tuntumatele putukatele (sipelgas, sääsk, mesilane, lepatriinu).

7. Teab, et kala elab vees.
8. Nimetab ja tunnetab vett, lund, jääd.
9. Osutab küsimisel soojale ja külmale (nt vesi, radiaator).
10. Leiab lähiümbrusest kive, liiva, mulda ning kasutab neid oma mängus.
11. Osutab õppekäigul metsale.
12. Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihma sajab, päike paistab, taevas on pilved).
13. Selgitab, kes elab õues olevas pesas ja pesakastis (kurepesa, linnumaja).
14. Märkab looduses prahti ja toob selle suunamisel kokkulepitud kogumiskohta.

4-AASTASED

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed ning uurib vanavanemate nimesid.
2. Kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet (kook, pesuruum).
3. Nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib haiget, õpetaja õpetab, busiijuht sõidutab).
4. Tutvub lasteaia erinevate elukutsetega (nt koristaja, kokk, kojamees).
5. Enne uue tegevuse alustamist korrastab eelneva koha.
6. Paneb iseseisvalt oma riided ettenähtud kohta.
7. Selgitab, miks tuleb märjad riided kuivama panna ja asetab need kuivatuskappi.
8. Selgitab, miks peab ennast kammima ja pesema, järgides hügieeninõudeid.
9. Peseb hambaid täiskasvanu (suulisel) juhendamisel.
10. Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev.
11. Osutab küsimisel südame, kopsude ja aju asukohale.

Tehiskeskkond

1. Kirjeldab helkurit ja põhjendab selle kandmise vajalikkust.
2. Märkab pimedas helkuri omadusi.
3. Selgitab, miks teedel on üleikäigurajad (sebrad) ja valgusfoorid.
4. Järgib kokkulepitud rühmareegleid ning jälgib nende täitmist.
5. Selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.
6. Nimetab kohti ja esemeid ümbritsevas keskkonnas, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit, lahtine tuli, ravimid, käärid, kraavid).
7. Rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid.
8. Põhjendab lihtsamate lauakommete vajalikkust ning rakendab neid (nt noa ja kahvliga söömine).
9. Loob lühiajalisi sõprussuhteid.
10. Märkab abivajajat ning lohutab omaalgatuslikult kaaslast.
11. Selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea“ ja „halva“ tähendust ja märkab seda ümbritsevas keskkonnas.
12. Kirjeldab küsimisel, mille poolest inimesed on erinevad (nt. kasv, juuksed, rahvus).
13. Nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, postkontor, vallavalitsus) ning külastab neid.
14. Nimetab riigi nime, kus ta elab.
15. Nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud: nt. mardi-, kadri- ja vastlapäev.

Looduskeskkond

1. Kirjeldab, mida tuttavatest köögi- ja puuviljadest valmistada saab ning meisterdab roa täiskasvanu suunamisel.
2. Kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad) ja kevadel.
3. Eristab okaspuid lehtpuudest ning märkab neid õppekäigul.
4. Nimetab seene osadena kübara ja jala ning märkab neid tammikus.
5. Kirjeldab erinevate loomade (erinevaid) elupaiku ja elamisviise (nt mutt elab mulla all).
6. Nimetab linnu kehaosi (nt. pea, nokk, tiivad).
7. Küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm.
8. Selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks ning osaleb vastavas katses.
9. Kirjeldab vaatlemisel (uurimisel) savi ja kasutab seda õppetöös.
10. Kirjeldab metsa ja sealseid elanikke.
11. Selgitab ilmastiku muutuste seostest taimede, loomade ja inimestega (nt lehed langevad, loomad jäävad talveunne, inimesed riietuvad soojemalt).
12. Selgitab, mida talvel lindude toiduks panna võib.
13. Kirjeldab, miks ja millal inimesed loomade eest hoolitsevad.
14. Selgitab öö ja päeva erinevust.
15. Nimetab esemed, mis on valmistatud puidust, plastmassist.

5-AASTASED

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma koduse aadressi.
2. Osutab võimalusel õppekäigul oma kodule.
3. Kirjeldab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid (nt kokk teeb süüa).
4. Nimetab oma lasteaia ja rühma nime.
5. Loetleb enimtuntud elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid.
6. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust ning rakendab seda.
7. Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud (nt tervislik toitumine, piisav keheline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).
8. Teab, kuidas edendada tervist (piisav uni, toitumine jms).
9. Selgitab, miks enne sööki ja pärast WC-s käimist peab pesema käsi.
10. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).
11. Nimetab toiduainete rühmad (teraviljatooted, puu- ja köögiviljad, piimatooted, liha-kala-muna, toidurasvad) ja osutab neile toidupüramiidis.
12. Selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina.
13. Nimetab oma ja teiste emotsioone (rõõm, kurbus).
14. Järgib süües iseseisvalt lauakombeid.
15. Nimetab küsimisel sõbra positiivseid omadusi.
16. Nimetab übritsevate inimeste ja esemete iseloomuomadusi.
17. Abistab vajadusel nõrgemat, märkab abivajajat.
18. Selgitab eluliste olukordade põhjal, mis on õige või vale.
19. Nimetab küsimisel, mis keelt (keeli) räägivad muukeelsed lapsed rühmas.
20. Nimetab peale eesti keele ja teisi keeli.
21. Näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest (sh puudega inimesed) tuleb kõiki inimesi aktsepteerida sellisena nagu nad on.

22. Räägib oma vanavanematest.
23. Kirjeldab oma kodu ja kodukeskkonda.
24. Selgitab, millal lipud heisatakse ja hümni lauldakse ning tunneb Eesti hümni.
25. Teab rahvakalendri tähtpäeva kombeid (nt riietumine mardisandiks).
26. Kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus, millised lasteaias.
27. Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda eelkõige tuttava täiskasvanu poole.
28. Selgitab, miks ei tohi võõra inimesega kaasa minna.

Tehiskeskkond

1. Selgitab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigurajal ning rakendab seda õppekäigul.
2. Ületab iseseisvalt ohutult sõidutee, vaadates vasakule ja paremale.
3. Põhjendab, miks rattaga, rulaga, rulluiskeudega sõites peab kandma turvavarustust.
4. Rakendab rattapäeval ohutut liiklemist ning kasutab turvavarustust.
5. Selgitab, et autos sõites (sh tagaistmel) tuleb kinnitada turvavöö ning istuda turvatoolis või –padjal.
6. Kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele ning kirjeldab prügimeeste tööd.
7. Selgitab, et varem puudusid inimestel esemed, mida praegu peetakse väga vajalikeks (nt mobiiltelefon, arvuti).

Looduskeskkond

1. Nimetab erinevaid vaadeldavaid köögivilju (nt punapeet, kaalikas, kõrvits, sibul), teab, kus need kasvavad; kuidas neid kasutakse ja kuidas neid säilitatakse.
2. Nimetab 1-2 lehtpuud (nt tamm, kastan) ja 1-2 okaspuud (kuusk, mänd), märkab neid looduses ning nimetab nende vilju (nt käbid).
3. Nimetab mõne söögi- ja mürgiseene (nt kukeseen, pilvik, kärbseseen).
4. Selgitab, miks loomad karva vahetavad.
5. Märkab võimalusel õppekäigul erinevate loomade jälgi.
6. Nimetab tuntumaid linde (nt varblane, tihane, vares, harakas, leevike, rähn).
7. Eristab ränd- ja paigalinde.
8. Märkab linnumaja küllastajaid.
9. Nimetab 3-4 putukat (nt liblikas, kärbes, mesilane, kiil) ja märkab neid looduses.
10. Kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid (nt uimed, soomused, saba).
11. Kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimestele, taimedele ja loomadele.
12. Kirjeldab puhast vet ja selle tähtsust.
13. Teab, miks vett peab säästvalt kasutama.
14. Nimetab esemeid, mille kasutamiseks on vajalik õhk (jalgratta- ja autokumm, ujumisrõngas).
15. Märkab ja kirjeldab lähiümbruse maavarade erinevusi (nt savi, liiv, muld).
16. Kirjeldab metsa ja niidu erinevusi ning nende taimestikku.
17. Nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne.
18. Iseloomustab ilmastikunähtusi (nt lumi ja jää on külmad, päike paistab soojalt).
19. Iseloomustab erinevaid aasta-aegu 1-2 tunnusega ning märkab neid looduses.
20. Põhjendab, miks loomade ja lindude elutingimused talvel raskemad on ning kuidas inimesed neid aidata saavad.

6-AASTASED

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma koduse aadressi.
2. Kirjeldab oma lasteaia asukohta ja suunamisel märkab aadressi viiteid.
3. Selgitab vestluses enim tuntud ametite (nt arst, tuletõrjuja, politsei, õpetaja) tähtsust.
4. Kirjeldab oma vanemate tööd ja nimetab ameteid.
5. Paneb märjad riided iseseisvalt kuivatuskappi kuivama.
6. Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi või kapp, töökarp).
7. Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist ning on teadlik tuntuimatest haigustest.
8. Selgitab, et suitsetamine sh passiivne suitsetamine (viibimine tubakasuitsuses keskkonnas) ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist.
9. Selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, käterätik)
10. Selgitab, miks tekivad hambaugud ning kuidas neid likvideerida.
11. Põhjendab, miks piimahambad ära tulevad (sest nende asemele kasvavad jäävhambad).
12. Selgitab taldrikureegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögiviljaga, veerand teraviljaga - kartul või riis või makaron ja veerand liha või kalaga).
13. Selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained (nt kohupiima valmistakse piimast, leiba teraviljast).
14. Valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite ning kirjeldab oma toidueelistusi.
15. Nimetab erinevaid meelelundeid (kuulmis- ja tasakaaluelund, nägemis -, haistmis- ning maitsmiselund).
16. Märkab ja mõistab enda ning teiste (ka pildil ja fotol) emotsioone (hirm, kurbus, üllatus, viha, rõõm) ning nimetab tekitajaid.
17. Kuulab lühiajaliselt kaaslast.
18. Mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid (nii õues kui toas).
19. Põhjendab viisakusreeglite järgimise vajadust.
20. Põhjendab, miks on hea omada sõpra/sõpru ning nimetab parima sõbra.
21. Loob püsivaid sõprussuhteid ka väljaspool lasteaeda.
22. Väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda (nt näitab üles viisakat huvi teise tegevuse vastu, mis ei pruugi endale meeldida).
23. Kirjeldab oma kodukohta (kodu, pere, loomad, naabrid) ning märkab neid ümbristavas keskkonnas.
24. Kirjeldab õppekäigul, mida on koduvalla /-linna lipul kujutatud.
25. Nimetab Eesti rahvuslinnu ja -lille ja võimalusel leiab neid looduses.
26. Nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt.
27. Kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid ning järgib neid.
28. Nimetab Eesti rahvustoite, mida ta on ise söönud (nt kama, hapukapsad, verivorst).

Tehiskeskkond

1. Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liikumise põhimõtteid.
2. Kasutab terariistu ohutult täiskasvanu järelevalve all.
3. Nimetab Hädaabi numbrit 112 ja simuleerib selle kasutamist.

Looduskeskkond

1. Loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad) ning märkab neid looduses.
2. Nimetab 3-4 lehtpuud (nt kask, pihlakas, kastan, tamm) ning korjab nende vilju.
3. Nimetab 2-3 viljapuud (õuna-, pirni-, ploomipuu) ja eristab nende maitseid.
4. Nimetab erinevate loomade (ka põhja- ja lõunamaa) seast need, kes elavad Eestis.
5. Põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale ja miks ei tohi sügisel linde toita.
6. Nimetab tuntumaid paigalinde (nt varblane, tihane, tuvi) ja rändlinnuliike (nt pääsuke, kuldnokk) ja märkab neid looduses.
7. Nimetab erinevaid veekogusid (jõgi, järv, meri) ja on teadlik kodukoha tiigi ohtlikkusest.
8. Põhjendab, miks on õhk inimestele, taimedele ja loomadele vajalik.
9. Kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi ja kasutab neid õppetegevustel.
10. Kirjeldab sood ja raba ning sealseid taimi.
11. Nimetab aastaaegu.
12. Kirjeldab aastaegade olulisi tunnuseid.
13. Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda (toit, pesakastid) erinevatel aastaegadel ning osaleb protsessis.
14. Selgitab, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada.
15. Põhjendab, miks prügi sorteeritakse ja teab sorteerimistähiseid.
16. Selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (nt autode heitgaasid, põlev plastmass).

7-AASTASED

Sotsiaalne keskkond

1. Ütleb küsimisel oma perekonnanime ja pere kontakttelefoni.
2. Kirjeldab kooli ja lasteaia erinevusi ja võimalusel teab tulevase kooli nime ja naaberlasteaedu.
3. Nimetab küsimisel, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda (nt tulekahju - tuletõrje, haigus - arst, liiklusõnnetus - politsei) ning eristab hädaabinumbreid 112 ja 110.
4. Selgitab tööl käimise vajadust.
5. Selgitab raha otstarvet ja tunneb rahaühikuid.
6. Viib ettevõtetud tööd nii toas kui õues (pliiatsite teritamine, ümbruse korrastamine, terrassi pühkimine, kuuri koristamine) lõpule.
7. Selgitab, mida tähendab terve olemine nign teab, miks ei toi haigena tervete inimestega kokku puutuda.
8. Selgitab, kuidas inimesi ümbritsev keskkond või inimeste käitumine võib mõjutada tervist.
9. Täidab isikliku hügieeni harjumuslikult.
10. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.
11. Peseb hambaid iseseisvalt ja õigesti.
12. Selgitab, milliseid toiduaineid on igapäevaselt vaja süüa rohkem ja milliseid vähem.
13. Selgitab, milline on südame, aju, kopsude kõige olulisem ülesanne.
14. Arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega.
15. Kirjeldab oma tundeid ning teab leina ja surma tähendust.

16. Tuleb toime tugevate emotsioonidega.
17. Kirjeldab enda ja teiste positiivseid omadusi.
18. Põhjendab oma seisukohti, sealhulgas arvestab teiste seisukohtadega.
19. Lahendab konflikte sõnaliselt.
20. Kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades, mis võivad kahjustada tervist või olla eluohtlikud (tubaka, alkoholi, narkootikumide pakkumine, vägivald, väärkohtlemine).
21. Kirjeldab lihtsamaid esmaabi võtteid (ka rahvameditsiin: nt teelehe kasutamine) ning rakendab neid nii õues kui toas.
22. Kontrollib oma käitumist vastavalt üldlevinud viisakusreeglitega ja korrigeerib seda vajadusel.
23. Selgitab, mida tähendab sõprus ning nimetab oma sõpru.
24. Kasutab igapäevases kõnes õigesti mõisteid „hea“, „halb“, „õige“, „vale“.
25. Kirjeldab pere- ja lasteaiatraditsioone.
26. Selgitab, kes on ja mida teeb president ja vallavanem.
27. Nimetab eesti rahvussümbolikat (nt lipp, lill, lind) ning märkab neid looduses.
28. Nimetab 4-5 erinevat rahvust ja keelt ning nimetab Eesti naaberriike.
29. Selgitab, et esivanemad ennustasid ilma looduse (loomade ja taimede) ning rahvakalendri tähtpäevade järgi ning proovivad seda ka ise rakendada.

Tehiskeskkond

1. Järgib liikluseeskirju tuttavas keskkonnas, liikleb ohutult võõras keskkonnas.
2. Liikluses abi vajades pöördub täiskasvanute poole.
3. Kirjeldab, kuidas kasutada turvavarustust (kiiver, põlve- ja randmekaitsmed jm.) jalg-, tõukerattaga ja rulluiskudega sõites ning teeb seda.
4. Järgib kokkulepitud ja üldtuntud reegleid nii toas kui õues (rühmareeglid, liikluseeskiri).
5. Selgitab, kuidas tegutseda kui on eksinud linnas/maal või metsas.

Looduskeskkond

1. Ütleb, mis aastaajal valmivad viljad.
2. Nimetab 4-6 sorti lilli ja märkab neid looduses (nt lasteaia lillepeenar).
3. Nimetab leht- ja okaspuude (mis ei ole viljapuud) vilju (nt kastanimuna, tammetõru, kähid)
4. Selgitab, kuidas levivad seened (niidistiku abil) ja teab mõistet “seeneniidistik”.
5. Selgitab, mida tuleb jälgida seeni korjates.
6. Teab, millised enimtuntud loomad ja linnud elavad Eestis ning märkab neid ümbristes keskkonnas.
7. Nimetab enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomi.
8. Selgitab kiskja tähendust.
9. Nimetab 2-3 liiki kalu ja teab, kes on Eesti rahvuskala.
10. Põhjendab loomade ja taimede erinevust maakera erinevatel poolkeradel (temperatuuri erinevus).
11. Kirjeldab veekogude erinevust ning võrdleb kodukoha veekogusid.
12. Nimetab 1-2 maavara (nt turvas, paekivi, põlevkivi) ning nende tähtsust.
13. Kirjeldab erinevaid elukooslusi - mets, soo, raba, niit.
14. Selgitab aastaegade järgnevust ning nimetab kuid.
15. Selgitab aastaegade vaheldumise seost ilmastikuga.
16. Kirjeldab hetkelist ilma (nt pilves- pilvitu; kuiv –vihmane; sajab, tibutab)

17. Põhjustab, miks on vaja hoolitseda looduse eest ning looduses viibides käitub hoolivalt.
18. Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud loodusele ja märkab neid ümbritsevas keskkonnas (nt mahavisatud prügi, murtud oks).
19. Selgitab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada (nt plastpudelid).

3.2.2 Valdkond Keel ja kõne

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused;
- 4) suudab alata igapäevavestlust.

Sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks, lugemine, kirjutamine;
- 4) lastekirjandus.

2-AASTASED

Suhtlemine

1. Suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal.
2. Eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut.
3. Kasutab suheldes peamiselt mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega.
4. Vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälduse või 1 - 2 sõnaliste vastustega.
5. Mõistab ja täidab lühikesi (2-4-sõnalisi) korraldusi tuttavas situatsioonis.

Grammatika

1. Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2-sõnalisi lauseid (nt *Miku õue pro Mikk tahab õue minna*).
2. Kasutab üksikuid käände- ja pöördvormi juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3. pööre).
3. Kasutab sõnu enamasti ühes, üksikuid sõnu juhuslikult 2 - 3 vormis.
4. Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: eitus (*ei taha*), kuuluvus (*tädi lusikas*), asukoht (*emme siia*), omadus (*auto katki*), subjekti-objekti suhe (*issi anna pall*).

Sõnavara

1. Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis.
2. Kasutab nimi- ja tegusõnu (nt *näu pro kiisu, anna, opa pro võta sülle*), ase- ja määrsõnu (nt *siia, seal, nii*).
3. Mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas situatsioonis.

Hääldamine

1. Hääldab õigesti mõnda üksikut lühikest sõna.
2. Hääldab sõnades õigesti lihtsamaid häälikuid (nt a,e,i,o,u,p,m,t,l).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

1. Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta.

3-AASTASED

Suhtlemine

1. Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soovi ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausega.
2. Kommenteerib enda ja /või kaaslase tegevust 1-2 lausega.
3. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm).
4. Loeb peast või kordab järele 1-2realisi luuletust.
5. Mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuste ja tegevustega.
6. Väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga, küsib infot, vastab dialoogis küsimusele.
7. Suhtleb aktiivselt tegevuse ja esemelise mängu käigus.
8. Räägib endast *minavormis*.
9. Kasutab nii mõistmisel kui suhtlemisel peale kõne ka mitteverbaalseid vahendeid (žeste, näoilmet, osutamist).

Grammatika

1. Mõistab ja kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3 -5sõnalisi lihtlauseid.
2. Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme nende põhitähendustes
3. Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (*Joonista! Istu!*).
4. Kasutab kõnes õigesti tegusõna kindla kõneviisi olevikuvorme (*sõidab, laulavad*).
5. Kasutab oma kõnes ma- ja da- tegevusnime (*hakkame mängima, ei taha mängida*).

Sõnavara

1. Kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi.
2. Kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega laps on kokku puutunud.
3. Kasutab kõnes värvi, suurust jt hästi tajutavaid tunnuseid tähistavaid omadussõnu.
4. Kasutab kõnes mõningaid üldnimetusi (nt lapsed, riided).
5. Kasutab tagasõnu (all, peal, sees, ees, taga) ruumisuhete tähistamiseks.

Hääldamine

1. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1 – 2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.
2. Hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r, s, k, õ ü).

Lugemine, kirjutamine ja lastekirjandus

1. Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid: keerab lehte, osutab pildile ning kommenteerib pilte.
2. Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid ettelõetud tekste.

3. Eristab kuulamise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest (nt tass-kass, pall –sall, tuba– tupp), osutab pildile või objektile.

4-AASTASED

Suhtlemine

1. Algatab ise aktiivselt suhtlemist.
2. Suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses.
3. Küsib täiskasvanult palju küsimusi teda ümbritsevate asjade asjus.
4. Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausega.
5. Räägib 2 – 3 lausega mõnest hiljuti kogatud emotsionaalsest kogemusest.
6. Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause.
7. Räägib 2-3 lausega meeldivast mänguasjast (*mis see on, kust see asi on saadud, miks see meeldib.*)
8. Loeb peast või kordab järele 2-3-realist luuletust või liisusalmi.
9. Annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot.

Grammatika

1. Kasutab kõnes eritüüpi lihtlauseid.
2. Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid (sidesõnu aga, ja).
3. Kasutab kõnes õigesti tegusõnu lihtmineviku vormis (nt *sõitis, laulis*).

Sõnavara

1. Mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liiginimetusi (nt kuusk, kask – puud; tuvi, kajakas – linnud).
2. Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (käpad, sabad, rool).
3. Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmüts, kelgumäng) ja tuletisi (täpiline, laulja).

Hääldamine

1. Hääldeb sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (nt *-nt, -lt, -mp* jne).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

1. Tunneb täiskasvanu hääldamise või rõhutatud häälimise järgi kuulmise teel ära häälikute rea.
2. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti.
3. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.

5-AASTASED

Suhtlemine

1. Algatab ja jätkab dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni (nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi - miks ta nii tegi? Kuidas tehti?).
2. Kasutab rollimängus erinevat intonatsiooni ja hääletugevust.
3. Kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid meeldetuletamisel.
4. Kirjeldab täiskasvanu abiga pilte ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.

- Annab kuulnud teksti edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendab end peamiselt üksikute, sidumata lausetega.
- Jutustab nähtust tehtust ja möödunud sündmustest (nt mida ta tegi kodus päeval).
- Loeb peast kuni 4 realisi liisusalme/luuletusi.
- Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.

Grammatika

- Kasutab kõnes lihtlauseid.
- Kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (nt söödud, söönud).
- Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid (suur- suurem- kõige suurem).
- Kasutab tingivat kõneviisi (mängisin, mängiksin).
- Ühildab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga).
- Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatele lilledele).

Sõnavara

- Kasutab kõnes mõningaid antonüüme ehk vastandsõnu (nt lühike – pikk, must – punane).
- Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (nt arg, kaval, igav).
- Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, õhtu, öö).
- Moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja – tikumaja; nuga õuna koorimiseks – õunanuga).

Hääldamine

- Hääldab õigesti kõiki emakeelseid häälikuid.
- Hääldab õigesti 3 – 4silbilisi tuttava tähendusega sõnu.
- Hääldab õigesti kõiki häälikuühendeid 1 – 2 silbilistes tuttava tähendusega sõnades.
- Hääldab õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu (nt taburet, banaan, diivan).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

- Tunneb iseseisvalt ära hääliku häälikute reas ja sõnas (va kaashäälikuühend).
- Kuulab ettelugemist, olles see juures aktiivne (osutab pildile, küsib, parandab ettelugejat tuttava teksti puhul).
- Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega (nt oma nime).

6-AASTASED

Suhtlemine

- Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta (nt kus ja kellega ta elab? kas tal on lapsi?).
- Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja ja narritamist.
- Püsib teemas, vajaduse korral läheb kaasa teiste algatatud teema muutustega.
- Annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste /korralduste abil.

5. Jutustab pildi või kogemuste põhjal seotud lausetega.
6. Jutustades seob lauseid peamiselt sõnadega „ja siis“, „siis“, „ja“.
7. Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellel hinnangu.

Grammatika

1. Kasutab kõnes õigesti saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini).
2. Märkab grammatika vigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb pro loeb, mõmmi maga pro mõmmi magab, lillene pro lilleline, seen kasvab alla kuuse pro seen kasvab kuuse all) ning osutab neile.
3. Kasutab kõnes õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti).

Sõnavara

1. Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu (eile, täna, homme).
2. Kasutab kõnes mõningaid sünonüüme ehk samatähenduslikke sõnu (nt jookseb, lippab, sibab).
3. Mõistab samatüveliste sõnade tähenduste erinevusi (joonistaja, joonistus, jooneline).
4. Kasutab õigesti sihilisi ja sihituid tegusõnu (nt veereb-veeretab, sõidab-sõidutab).
5. Nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt lilled: tulp, roos).

Hääldamine

1. Kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu.

Lugemine, kirjutamine ja lastekirjandus

1. Häälib täiskasvanu abiga 1-2silbilisi sulghäälikuta ja häälikuühendita sõnu.
2. Määrab hääliku asukoha (alguses, keskel, lõpus) häälikuühendita sõnades.
3. Kordab täiskasvanu eeskujule vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (koli – kolli(III v), koli – kolli(II v), koli – kooli(III v)).
4. Loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (nt poe- ja tänavanimed, sildid).

7-AASTASED

Suhtlemine

1. Kasutab dialoogis erinevaid suhtlus-strateegiaid (nt veenmine, ähvardamine) sõltuvalt suhtluseesmärkidest.
2. Valib intonatsiooni ja sõnu olenevalt kaassuhtlejatest (laps, täiskasvanu) ja/või suhtlusolukorrast (kodu, võõras koht).
3. Mõistab kaudseid ütlusi (Ruumis on aken lahti. Otsene ütlus:“ Pane aken kinni!“ Kaudne ütlus: „ Mul on jahe.“).
4. Jutustab tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavad esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ning olulised detailid.
5. Tuletab mõttelüngaga teksti iseseisvalt puuduva info.
6. Räägib sellest, mida hakkab tegema (planeerib välikõnes tuttavaid tegevusi).
7. Laiendab jutustamisel täiskasvanu suunamisel teksti (tuletab eelnevat ja järgnevat tegevust, sündmust).
8. Parandab ja täpsustab oma teksti, jutustamise käigus.
9. Kirjeldab sündmust enda ja teiste positsioonilt.

Grammatika

1. Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses ja mitmuses, sh harva esinevaid (olev kääne: arstina).
2. Kasutab kõnes käändevorme harva esinevates funktsioonides (kohakäänded ajasuhete väljendamiseks: hommikust õhtuni).
3. Kasutab kõnes õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (palju linde, konni, autosid).
4. Kasutab kõnes õigesti laadivahelduslikke sõnu (poeb – pugema, siga- sead).
5. Kasutab õigesti põimlauseid, mis väljendavad põhjust (...), tingimust (kui..., siis), eesmärki (., et ...).

Sõnavara

1. Selgitab kuulnud kujundlike väljendite (tuul ulub, kevad koputab aknale) tähendust oma sõnadega ja/või toob enda kogemusega seotud näiteid.
2. Kasutab kõnes mõningaid abstraktse (s.o mittekogetava vastega) tähendustega sõnu (nt tundeid, vaimset tegevust tähistavaid sõnu: mõtlen, arvan, julge, lahke).
3. Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu.
4. Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenormi järgides sõnu.
5. Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid väljendavaid sõnu (nt vahel, kohal, otsas, varem, hiljem, enne, pärast).
6. Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (sõidukid, elusolendid, tähtpäevad, kehaosad).

Hääldamine

1. Kordab õigesti järele tähenduselt võõraid sõnu.
2. Hääldab õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (fanta, šokolaad).

Lugemine kirjutamine ja lastekirjandus

1. Nimetab ja kirjutab enamiku tähti.
2. Veerib 1-2 silbilisi sõnu, pikemaid sõnu loeb aimamisi.
3. Häälib õigesti 1 – 2silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühenditeta sõnu.
4. Kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste häälikuühenditeta sõnade häälikustruktuuri (lähen kooli).
5. Eristab häälikuühenditeta sõnades kuulmise järgi teistest pikemat häälikut.
6. Jagab kuulnud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid.
7. Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri (koll – kool; linna (III v) –lina; tibu- tipu).
8. Tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri.

3.2.3 Valdkond Eesti keel kui teine keel

Teisest keelekeskkonnast lasteaeda tulnud lastele toimub eesti keele õpetamine rühmas, vajadusel kaasatakse eripedagoog.

Põhimõtted:

- mängulisus, köitvus, vaheldusrikkus
- lihtsamalt keerulisemale

- kordamine.

Eesti keele õpetamise üldeesmärgid:

- tutvustada Eesti Vabariigi sümbolikat, kohanimedid, rahvuslikke tavasid jmt
- tekitada lapses huvi eesti keele vastu
- õpetama kuulama ja tajuma eesti keele kõla
- aktiveerida eesti keele sõnavara kasutamist igapäevases elus
- kaasata lapsevanemaid ning süvendada nende huvi keeleõpingute vastu.

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Sisu:

- 1) kuulata eesti keelt ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) erinevate meelte kaasamine ja näitlikustamine: miimikat, kehakeel, žestid, intonatsioon, muusika, rütm ja näitlikud vahendid;
- 3) suunata last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luua selleks lapsi huvitavaid olukordi.
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Eeldatava tulemusena 7-aastane teisest keelekeskkonnast tulnud laps:

- 1) mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- 2) tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes;
- 3) saab aru korraldusest ja toimib vastavalt;
- 4) saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- 5) kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- 6) teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- 7) oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimedid, tuntud inimesi.

3.2.4 Valdkond Matemaatika

Laps vaatleb ja uurib esemeid, nähtusi ning tunnetab maailma erinevate meeltega. Laps õpib esemeid, nähtusi kirjeldama matemaatilisi mõisteid kasutades. Sõnavara, ja eneseväljendusoskuse arendamisel kirjeldab ja võrdleb laps järjest detailsemalt.

Matemaatikast arusaamine tugineb käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil laps hakkab ruumis ja ajas orienteerumisel kasutama erinevaid oskussõnu.

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõistab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) järjestamine (erinevad tunnused);
- 3) rühmitamine (ühised tunnused);
- 4) suurused ja mõõtmine: pikkus-, mass-, raha- ja ajaühikud;
- 5) geomeetrilised kujundid (ruumilised, tasapinnalised).

2-AASTASED

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Juhendamisel leiab etteantud esemete hulgast teise samasuguse eseme (nt sama värvi pall).
2. Leiab erinevate esemete hulgast üks kuni kaks täiskasvanu kirjeldatud eset (nt kolme erineva nuku hulgast – leia sinise kleidiga nukk; erinevate mänguasjade hulgast – leia kaks karu).
3. Juhendamisel osutab esemetele, mida on üks ja mida on palju.

Suurused ja mõõtmine

1. Juhendamise järgi eraldab etteantud esemete hulgast suurema või väiksema eseme.

Geomeetrilised kujundid

1. Leiab täiskasvanu juhendamisel katsetuste kaudu sarnase kujundi üks - ühese vastavuse teel (nn toppimismängud).

Orienteerumine ajas

1. Mõistab öö ja päeva erinevusi ning matkib ööle ja päevale omaseid tegevusi oma mängus.

Orienteerumine ruumis

1. Juhendamisele paigutab esemeid üksteise sisse, peale.
2. Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub üleval-all, ees-taga, kõrval.

3-AASTASED

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Rühmitab esemeid sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms.) järgi hulgaks.
2. Leiab erinevate esemete hulgast *palju* ja *üks*.
3. Loendab asju kolme piires ning vastab küsimustele *mitu on?*

Suurused ja mõõtmine

1. Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur – väike).

Geomeetrilised kujundid

1. Leiab samasuguse kujundi peale-, kõrvuti- või sisseasetamise teel.
2. Kompimise – veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid (sh. ring ja ruut).

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Vestleb *ööle* ja *päevale* iseloomulikust tunnusest ning matkib tegevusi mängus.
2. Orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub *ülal – all, kõrval, ees – taga*.

4-AASTASED

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka.
2. Paaride moodustamisega (üksühesesse vastavusse seadisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades sama palju, ühepalju või võrdselt.
3. Loendab 5. piires ja tunneb arvude rida 5-ni.

Suurused ja mõõtmine

1. Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid.

Geomeetrilised kujundid

1. Eristab kolmnurka, nelinurka, ringi ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast ja õuest.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidel, vestluses vms).
2. Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).
3. Määrab teiste laste ja esemete asukohta enda suhtes: *ülal-all, ees-taga* (minu ees, minu taga jne).

5-AASTASED

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel (rühma lapsed on poisid ja tüdrukud).
2. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on *rohkem kui, vähem kui*.
3. Tutvub arvudega 10-ni.

Suurused ja mõõtmine

1. Järjestab esemeid kõrguse järgi (*kõrgem – madalam*).
2. Järjestab kolme eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

Geomeetrilised kujundid

1. Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevat.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Teab ööpäeva osi *hommik – päev – õhtu – öö*; kirjeldab tegevusi ja sündmusi *eile – täna – homme*.
2. Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes (*Seisan Alo taga; olen tahvli ees*).
3. Määrab vasakut ja paremat poolt.

6-AASTASED

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Loendab 12- piires, teab arvude rida 12-ni.
2. Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu.
3. Tunneb numbrimärke.
4. Võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui).
5. Paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab.
6. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.

Suurused ja mõõtmine

1. Järjestab kuni 5 eset ühise tunnuse järgi.
2. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema – väiksema – sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades.
3. Hindab kaugust silma järgi.
4. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga.
5. Järjestab raskuse ja paksuse järgi.

Geomeetrilised kujundid

1. Koostab mustreid, laob pilte kujunditest.
2. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vms järgi.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi.
2. Eristab mõisteid kiiresti -aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.
3. Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul – paremal.
4. Orienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.

7-AASTASED

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

1. Mõtestab arvude rida 12- ni.
2. Liidab ja lahutab 5. piires ja tunneb ning kasutab vastavaid sümboleid (+, - ,=).
3. Oskab koostada matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.

Suurused ja mõõtmine

1. Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte (cm, m, km), massimõõtu (kg) ning mahumõõtu (liiter); rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes.
2. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikke kokkulepitud mõõtevahendiga.

Geomeetrilised kujundid

1. Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistes kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).
2. Konstrueerib kujunditest mudeleid plaani järgi.

Orienteerumine ajas ja ruumis

1. Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja –päeva.
2. Määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava.
3. Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem.
4. Orienteerub tasapinnal (paberil).

3.2.5 Valdkond Kunst

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

2-AASTASED

Tööprotsessi juhtimine, teose loomine

1. Julgeb osaleda kunstitegevuses.
2. Püüab jäljendada ettenäidatud liigutusi individuaalse tegutsemise juures või väikeses lastegrupis.
3. Väljendab positiivset emotsiooni töö valmimise järgselt.
4. Julgustamisel tegutseb erinevate kunstimaterjalide ja vahenditega.

Visuaalse info otsimine ja kasutamine oma töös

1. Jäljendab loodushääli, liikumisi ning matkib neid ka iseseisvalt.
2. Suunamisel tunneb ära erinevate omadustega, värvusega, suurusega esemeid.
3. Vaatleb ja tunneb ära tuttavaid asju, esemeid, nähtusi, osutades neile.
4. Kritseldab maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.

Kujutava abiteaduse rakendamine (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv, anatoomia)

1. Tunneb meeldetuletamisel ära põhivärvid (kollane, punane, sinine) ja osutab neile.
2. Suunamisel annab kritseldustele tuttavate inimeste, esemete ja nähtuste nimed.
3. Abistab täiskasvanut erinevate liivast, lumest jne vormide moodustamisel.
4. Muudab olemasolevaid vorme ja väljendab soovi nende taastamiseks.

Kujundamine, disainimine

1. Joonistab vaid selleks ettenähtud kohta.
2. Matkib täiskasvanu liigutusi tegutsemisel erinevate kunstivahenditega.
3. Kritseldab juhendamisel maapinnale, liivale, lumele ka väljaspool kunstitegevust.

Visuaalse keskkonna teadvustamine

1. Vaatleb uusi asju emotsionaalselt ja juhib nendele täiskasvanu tähelepanu.
2. Huvitub ümbritsevatest esemetest, taimedest ja loodusnähtustest.

Kunsti vaatlemine, kunstiteose analüüsimine, vestlused kunstist

1. Suunavate küsimuste abil leiab piltidelt tuttavaid esemeid ning nimetab neid.
2. Rõõmustab, elavneb äratundmisrõõmust.

Visuaalse keele kasutamine

1. Annab erineva pikkuse ja suunaga joontele nimetusi - koer, kass, pikem kriips - suur koer jne.

Voolimine

1. Juhendamisel muljub voolimismaterjali, mängides muudab vabalt savitüki kuju.
2. Juhendamisel tükeldab savi, plastiliini.
3. Tegevust jäljendades vajutab voolimismassi auke.
4. Kasutab voolimismassina liivatainast.

Joonistamine

1. Kritseldab liikuva ja vaba käega. Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni.
2. Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta (nt paber, asfalt).
3. Joonistab liivale.

Maalimine

1. Kannab värvi õpetaja antud värvise pintsliga paberile spontaansete, teadvustamata liigutustega.
2. Jätab paberile jäljendeid õpetaja värviga kaetud švammiga, templiga jne.
3. Juhendamisel teeb näpuvärvidega paberile erineva suunaga sirgeid, kaarjaid jne jooni.

Meisterdamine

1. Eristab õpetaja juhendamisel erinevat ehitus-, looduslikku vms tegutsemiseks pakutud materjali.
2. Ettenäitamisel laob vahendid üksteise peale, järgi, kõrvale jne.

3. Juhendamisel kortsutab pehmet paberit, rebib pabeririba küljest tükke, aitab paberist välja lõigatud kujundid liimiga kaetud paberile.
4. Kasutab jalutuskaigult saadud materjali (käbid, tõrud, lilled) koos voolimismassiga

3-AASTASED

Tööprotsessi juhtimine, teose loomine

1. Teeb suulise suunamise juures kaasa ettenäidatud liigutusi ja tegevusi, matkib neid ka iseseisvalt.
2. Annab oma tööle nimetuse.
3. Näitab tulemust (olgu see siis tuntav ja tähenduslik või mitte) teistele kui oma teost.
4. Aitab töökohta ette valmistada ja too lõpetamise järel ära koristada.

Visuaalse info otsimine ja kasutamine oma töös

1. Juhendamisel leiab ümbritsevate esemete ja nähtuste (nt mänguasi, vihm, lumi) hulgast ideid.

Kujutava abiteaduse rakendamine (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv, anatoomia)

1. Kujutab tuttavaid asju ja nähtusi, lähedasi inimesi ning nimetab, mida kujutas.
2. Leiab juhendamise abil konkreetset värvi (punane, kollane, sinine, roheline) eseme teiste antud esemete (mänguasjade, pliiatsite, paberite, plastiliinipulkade vms) hulgast.
3. Tunneb rõõmu erinevate vormide loomisest (savist, liivast, lumest) lihtsalt mängust muudetava, vormitava materjaliga (äratuntav vorm ja tähendus pole peamine).

Kujundamine, disainimine

1. Kaunistab (täppidega, joontega) mitmesuguseid etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepott, paber, taskurätt, papptaldrik, pall, sokk, plastiliinist plaat, kivi jne).

Visuaalse keskkonna teadvustamine

1. Vaatleb ja osutab ümbritsevatele asjadele, olles avatud uuele ja huvitavale (nt vikerkaar, märg liiv, udune aken, jalajäljed, lillepeenar jne).

Kunsti vaatlemine, kunstiteose analüüsimine, vestlused kunstist

1. Vaatleb pilte, näidistoid, raamatu illustratsioone; osutab enda jaoks tähtsatele objektidele, nähtustele ning nimetab neid (auto, puu, koer, maja).

Visuaalse keele kasutamine

1. Teeb erineva karakteriga täppe ja jooni (pikad, lühikesed, sirged, lainelised, spiraalsed) ja kombineerib neid omavahel.
2. Annab tekkinud seoste alusel kritseldustele nimesid.

Voolimine

1. Muljub ja näpistab, juhendamisel rullib ja veeretab voolimismaterjale (savi, plastiliin).

2. Surub sõrme või pulgaga pehmesse materjali auke, teeb pinnale jooni.

Joonistamine

1. Tõmbab iseseisvalt jämedate joonistus materjalidega (rasvakriidid, pehmed pliiatsid jne) erinevaid jälgi (täpid, jooned: vertikaalsed, horisontaalsed, lainelised, katkendlikud, spiraalsed), püüdes paberil.
2. Meeldetuletamisel hoiab õigesti pliiatsit jt joonistusvahendeid.
3. Joonistab näpuga tehispinnale (udune aken).

Maalimine

1. Juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintsli vees.
2. Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe.
3. Teeb näpuvärvidega punkte ja jooni.
4. Vajutab templiga erinevatele pindadele (nt paber, kartong) jäljendeid.
5. Kasutab templina looduslikku materjali või toiduaineid.

Meisterdamine

1. Kortsutab pehmet paberit, rebib paberiribast tükke. Puistab õpetaja poolt liimiga kaetud paberile paberitükke, seemneid vms.
2. Asetab alusele ja surub kinni õpetaja poolt liimiga kaetud paberist kujundid, puulehed vms (nt lehed puule).
3. Kasutab looduslikku materjali liivakastis mängides.

4-AASTASED

Kunsti vaatlemine

1. Vaatleb huviga teiste laste kunstitööde väljapanekuid.
2. Nimetab, mida näeb kunstiteosel.

Tööprotsessi juhtimine, teose loomine

1. Tegutseb emotsionaalselt.
2. Tegutseb suunamisel, ergutamisel ühe teema piires.
3. Järgib töö käigus saadud tehnilisi juhiseid.
4. Enamasti lõpetab alustatud töö (või lõpetab siis, kui peab seda ise valminuks).
5. Loob töö järjepidevalt, planeerib esmaselt töö käiku.

Visuaalse info otsimine ja kasutamine oma töös.

1. Kujutab olendeid, esemeid tegelikkusega sarnaselt.
2. Nimetab esemete iseloomulikke tunnuseid ning osutab samade esemete, nähtuste muutumisele.
3. Kujutab esemeid, asju oma tunnetuse, tajumise ja nägemise seisukohalt.
4. Osutab kunstitegevuse võimalustele õues (liiv, lumi, looduslik materjal) ja kasutab neid.

Kujutava abiteaduse rakendamine (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv, anatoomia)

1. Nimetab põhivärve ning lisaks rohelist, oranži, roosat, musta, pruuni.
2. Oskab nimetada tumedamaid ja heledamaid värvitoone.
3. Kujutab tuttavaid objekte, nähtusi oma sümbolite abil, mis oma olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamateks.
4. Valib ise toonid ja värvid ning põhjendab oma valikut elementaarsel moel.

5. Kirjeldab ja kasutab esemetele ja nähtustele iseloomulikke värvusi.

Kujundamine, disainimine

1. Kaunistab tasapinnalisi esemeid valmiskujunditega, neid sinna spontaanselt paigutades.
2. Laob 3–4 tuttavast geomeetrisest kujundist esemeid, loomi jne.
3. Suunamisel ja tähelepanu juhtimisel lisab valmivale esemele iseloomulikke detaile.
4. Kaunistab valmistatud voolingu, kasutades voolimispulka või lisades suuremale vormile väikseid ümaraid või piklikke vorme.
5. Koostab mängudes ja vabas tegevuses mustreid (nt mosaiikmängud).

Visuaalse keskkonna teadvustamine

1. Teab erineva suurusega esemeid ja tajub esmaselt nähtuste omavahelisi seoseid.
2. Osutab esemete ühistele tunnustele.
3. Kirjeldab sagedamini esinevat looduslikku materjali ja selle omadusi (nt käbid, kastanimunad, puulehed).
4. Kasutab looduslikku materjali asendusmänguasjadena.
5. Ühendab looduslikku materjali elementaarsete võtetega (plastiliin, savi jne).

Kunsti vaatlemine, kunstiteose analüüsimine, vestlused kunstist

1. Suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu.
2. Põhjendab, miks töö, pilt meeldib.
3. Vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab esemeid, nähtusi just sellisel viisil.

Visuaalse keele kasutamine

1. Kindlaskujunenud sümbolite abil ja soovitud värve kasutades annab edasi oma emotsioone, tuttavaid inimesi, esemeid, nähtusi jne.

Voolimine

1. Annab voolitud ümarvormidele erinevaid nimetusi.
2. Rullib savitükki ja muudab rullimise tulemusel tekkinud pikliku vormi kuju, andes edasi asjade, esemete jne iseloomulikke tunnuseid.
3. Vajutab ümarvormi pihkude ja/või sõrmede vahel õhemaks, pigistab ja venitab savi sellele teise kuju andmise eesmärgil.
4. Moodustab väikestest voolitud vormidest terviku neid üksteise peale, sisse jne ladudes.
5. Juhendamisel kasutab voolimispulka savi vms voolimismaterjali tükeldamiseks.
6. Juhendamisel voolib ümar- ja piklikke vorme.

Joonistamine

1. Tõmbab iseseisvalt horisontaalseid ja vertikaalseid triipe sooviga jäljendada konkreetseid esemeid.
2. Juhendamisel tõmbab erineva kuju ja suunaga, sealhulgas ka kaarjaid jooni.
3. Kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta.
4. Suudab kujutada looduslikke sarnaseid, lähedasi esemeid, asju, inimest (nn peajalgsed).
5. Kasutab looduslikke abivahendeid(kivid, pulgad) liivale kujutise moodustamiseks.

Maalimine

1. Juhendamisel kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks.
2. Ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel.
3. Suunamisel võtab pintslile vajaliku koguse värvi ja loputab pintsli peale kasutamist.
4. Meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva
5. Selgitusel kasutab töös pintsli erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid.
6. Kasutab eritehnikaid koos loodusliku materjaliga.

Meisterdamine

1. Lõikab paberist ribasid ja lihtsama kujundi mööda etteantud joont.
2. Katab liimiga talle näidatud pinna ja täiendaval juhendamisel asetab sinna soovitud kujundid.
3. Ettenäitamisel ühendab erinevaid materjale (looduslik materjal ja paber; suled ja paber jne).
4. Kortsutab erineva paksusega paberit.
5. Matkib täiskasvanu tegevust lihtsa mänguasja valmistamisel (nt päkapikk – käbile müts; siil – männikäbile nina).
6. Voldib paberi pooleks, neljaks.

5-AASTASED

Visuaalse keskkonna teadvustamine

1. Oskab hinnata rühmakaaslaste valmistatud meisterdusi.

Tööprotsessi juhtimine, teose loomine

1. Väljendab soovi alustada kunstitegevust.
2. Nimetab vajaminevad töövahendeid.
3. Jäljendab ettenäidatud võtteid, rakendab neid ka iseseisvalt ja loovalt.
4. Annab hinnangu oma tööle, kas see on pooleli või valmis.

Visuaalse info otsimine ja kasutamine oma töös

1. Juhendamisel leiab iseloomulikke detaile vaatluse ja võrdluse teel (sebra triibud, ema lokiis juuksed jne), millega täiendada oma töid.

Kujutava abiteaduse rakendamine (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv, anatoomia)

1. Kujutab tuttavaid objekte oma isiklike, lihtsate, kuid ka teistele äratuntavate skeemidena. Kasutab maalimisel ja joonistamisel mitut värvi.
2. Leiab iseseisvalt ümbruskonnast, osutab ja nimetab värve (punane, kollane, roheline, valge, must, roosa, pruun).
3. Eristab võrdlemisel heledamat ja tumedamat värvitooni esemeid (nt hele ja tume mänguauto). Loob erinevate voolimisevõtete (rullimine, veeretamine, vajutamine) abil algvormid.

Kujundamine, disainimine

1. Koostab lihtsatest elementidest (kahe elemendi vaheldumisega) mustriribasid esemete kaunistamiseks (tass, taskurätt jne).

2. Lükib varieeruva kuju, suuruse ja värviga elementidest (helmed, seemned, nõõbid vms) nõõrile rütmilise jada, luues kaelakee, kuuseehte vms.
3. Kujundab suunamise toel tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega.
4. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni, trafareti või temple abil selle omavalitud kohale esemel (kruus, taldrik, pluus jne).

Visuaalse keskkonna teadvustamine

1. Kirjeldab ümbritsevate esemete, ruumide ja loodusnähtuste välimust
2. Korjab juhendamisel looduslikku materjali (marjad, urvad, seemned, oksad jne) meisterdamiseks või ruumi kaunistamiseks.

Kunsti vaatlemine, kunstiteose analüüsimine, vestlused kunstist

1. Kunstitöö vaatlemisel vastab suunavatele küsimustele (mis toimub pildil, kes, mida, kus teeb?).
2. Juhendamisel võrdleb erinevaid kujutatud objekte (värvi).
3. Tunneb ära varem vaadeldud pildi.
4. Jutustab suunamise abil, mida on kujutanud oma töodel, loetleb, milliseid materjale on kasutanud töö valmimisel.

Visuaalse keele kasutamine

1. Loob lihtsatest elementidest (ringid, kolmnurgad, sirged jooned jne) oma isiklikud sümboolsed skeemid tuttavate asjade kujutamiseks.

Voolimine

1. Veeretab ja rullib iseseisvalt erinevaid voolimismaterjale
2. Kasutab saadud algvorme (kera, silinder) tähendusega objektide voolimiseks.
3. Juhendamisel ühendab lihtsaid voolitud detaile omavahel.
4. Kasutab valmisvorme (iseseisvalt liivast ehitamiseks, juhendamisel nt piparkookide vms valmistamiseks).

Joonistamine

1. Kasutab iseseisvalt erinevaid joonistusvahendeid (nt viltpliatsid, pastellid).
2. Kujundite värvimisel ületab minimaalselt piirjoont.
3. Kasutab iseseisvalt pliatsiteritajat.
4. Tõmbab ühtlase joone lihtsa kujuga šablooni või joonlaua järgi.
5. Kasutab šabloonina looduslikku materjali.

Maalimine

1. Võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu.
2. Juhendamisel katab värviga algul suurema kujundi, millele lisab detailid.
3. Teeb pintslivajutuste ja -tõmmetega objektide väikseid detaile (nt silmad, suu) või rütme.
4. Suunamisel loob maalile tausta, jätab vähe katmata pinda.

Meisterdamine

1. Juhendamisel rebib paberi ribasid ja lihtsaid kujundeid ning kleebib need alusele.
2. Lõikab juhendamisel kääridega suuri sirgete piirjoontega ja vormilt lihtsaid kujundeid.
3. Voldib paberi ooleks, meljaks(kujumdades nii nt kaardi, raamatu, liniku)

4. Lükib paelale, lõngale auguga esemeid (nt helmeid, nõöpe) kettide, kaunistuste jne valmistamiseks.
5. Meisterdab looduslikust materjalist ja majapidamises järelejäänud pisiesemetest objekte lihtsate ühendusvõtete abil (nt plastliiniga liitmine, tikkude või kõrte torkamine pehmesse materjali jne).
6. Kasutab toiduaineid, valmistab lihtsa võileiva või salati.

6-AASTASED

Visuaalse keskkonna teadvustamine

1. Kujutab nähtud sündmuse (film, näidend) tegelast oma töös.

Tööprotsessi juhtimine, teose loomine

1. Pakub omapoolseid lahendusi töö mitmekesistamiseks.
2. Küsib nõu ja arutleb tehnilise teostuse ning värvi-ja vormilahenduste üle.
3. Enamasti teeb töö lõpuni või pakub ise võimaluse lõpetada töö hiljem.
4. Kasutab õppetöös omandatud tehnilisi oskusi vabas kunstitegevuses.
5. Ühendab töö tegemisel erinevad tegevusliigid ja nende tehnilised võtted.
6. Meeldetuletusel kasutab materjale säästlikult ja otstarbekalt.

Visuaalse info otsimine ja kasutamine oma töös

1. Juhendamisel annab edasi loodusnähtuste, aastaegade ja muu ümbritseva iseloomulikke tunnuseid.
2. Kasutab inspiratsiooniallikana ümbritsevas toimuvaid muutusi ning sündmusi.
3. Kajastab piltides ühiskonna- ja peresuhete teemasid.
4. Kasutab ja arendab edasi töödeldud infot (film, näidend, pilt) oma töö loomiseks.

Kujutava abiteaduse rakendamine (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv, anatoomia)

1. Valib sobiva taustatooni meeleolust, aastaegadest jm kujutatavast lähtudes.
2. Tausta värvimisel annab edasi pildi meeleolu, iseloomu, kasutades juhendamisel ja meeldetuletamisel seni omandatud tehnilisi võtteid.
3. Paigutab esemed jm kujutataval tööol suurussuhetest lähtudes.
4. Esemete kaunistamisel ja nende iseloomu edasiandmisel kasutab õpitud oskusi (nt triibud, jooned, täpid, pintslivajutused jne).
5. Pärast tööjuhiste kordamist segab ja hele-tumestab värve.

Kujundamine, disainimine

1. Juhendamisel kasutab looduslikku materjali koos tehnilikuga (nt voolimismaterjalid, nõör, paber jne).
2. Kujundab lihtsa mustri väikestest detailidest (lood, materjal, voolitud väikevormid, kriipsud, täpid jne).
3. Kasutab esemete kujundamisel lihtsaid trükke, jäljendite vajutamist, ruumiliste esemete puhul väikevormide liitmist, väljapigistamist, muljumist jne.
4. Märkab mustri rütmi ja suudab jätkata mustri moodustamist.
5. Kirjeldab ja kasutab lihtsamaid Eesti rahvusmotive - triibud, lillornament.

Visuaalse keskkonna teadvustamine

1. Märkab loodust erinevatel aastaegadel, kasutab ja väljendab saadud infot kunstitegevustes.

2. Kirjeldab esemete mitmeotstarbelise kasutamise võimalust.

Kunsti vaatlemine, kunstiteose analüüsimine, vestlused kunstist

1. Annab oma tööle hinnangu ja põhjendab oma arvamust.
2. Põhjendab küsimustega suunamisel tehniliste lahenduste, vormi-ja värvilahenduste.

Visuaalse keele kasutamine

1. Kasutab sümboloid esemete iseloomulike tunnuste välja-toomiseks (nt okas nupuna, triibuna, auguna).

Voolimine

1. Nimetab erinevaid voolimismaterjale ja nende omadusi.
2. Kasutab voolimispulka vormide joonestamisel, iseseisvalt mustri tegemisel.
3. Voolib juhendamisel ka ühest savitükist, venitades ning pigistades sellest välja terviku erinevaid osi.
4. Voolib iseseisvalt ümarvorme ning ühendab ümar-ja piklikke vorme.
5. Juhendamisel silub peale väiksemate detailide lisamist ühenduskohad.
6. Niisutab vajadusel voolitava eseme pinda ühenduskohtade silumiseks.
7. Oskab voolida erineva suurusega ümarvorme ning neid joonesvormideks muuta.

Joonistamine

1. Joonistamisel jätab vahendiga jäljendi joonistusvahendit ja paberit rikkumata. Meeldetuletamisel kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiatsit (pliiatsi külgi).
2. Väljendab sirgete, sakiliste, kaarjate jne joontega emotsiooni ja meeleolu.
3. Värvib enamasti kontuuri ületamata.

Maalimine

1. Kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi töö teostamisel.
2. Juhendamisel hele-tumestab värve ja segab omavahel põhivärve.
3. Meeldetuletusel annab värvidega edasi meeleolu, aastaegadele iseloomulikke tunnuseid.
4. Suunamisel oskab valida kujutatavast lähtuvalt tööle sobivat tausta.
5. Pintsliga liigub paberil vabalt, ei liigu pikalt edasi-tagasi ühes kohas.
6. Kasutab tööks vajadusel kahte erineva jämedusega pintslit.
7. Peseb ja kuivatab pintslit enne järgmise värvi kasutamist.
8. Oskab kasutada erinevaid pinna katmise vahendeid(svamm, kork, rull jne).

Meisterdamine

1. Valib erinevate meisterdamismaterjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada.
2. Lõikab iseseisvalt paberist geomeetrilisi kujundeid.
3. Rebib lihtsamaid kujundeid.
4. Kirjeldab looduslike materjalide sarnasust muude esemete või olenditega.
5. Kasutab soolatainast või liiva vormide moodustamisel, vajadusel kaunistab.

7-AASTASED

Visuaalse keskkonna teadvustamine ja kasutamine oma töös

1. Oskab kasutada sobiva suurusega loodusliku materjali pildi valmistamisel.

2. Kasutab raamatuillustratsioone, fotosid, kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

Tööprotsessi juhtimine, teose loomine

1. Töötab juhendamise järgi ja iseseisvalt, küsib vajadusel abi.
2. Keskendub ettevõtetud tegevusele ja kirjutab tööle oma nime.
3. Hoiab oma töökoha korras.

Kujutava abiteaduse rakendamine (värv, vorm, kompositsioon, perspektiiv, anatoomia)

1. Kujutab objekte erinevates vaadetes, näiteks liikuva inimese kujutamiseks muudab tema pea, käte ja jalgade asendit.
2. Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha abil.
3. Juhendamisel segab värve uute värvitoonide saamiseks.
4. Märkab ja nimetab, milliseid erinevaid värvitoone võib tavaliselt (nimetatud värvi asemel) näha ümbritsevate objektide (nt kivid, vesi, taevas, rohi jne) juures.
5. Loovtööde tegemiseks kasutab geomeetrilisi kujundeid (ring, kolmnurk, ruut) ka neid kombineerides.
6. Võrdleb (silma järgi) kujutatud objektide pikkust-laiust, mõningal määral nendevahelist kaugust (pikem-lühem; kõrgem-madalam: laiem-kitsam).

Kujundamine, disainimine

1. Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab oma valikut põhjendades koha, kuhu see sobib.
2. Voolib omapärase vormiga eseme (nt vaasi, kausi, looma vms) ja kaunistab selle, valides värvi, kaunistusmotiivid ja tehnoloogia (maalimine, kleepimine, kraapimine jne).
3. Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset.
4. Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi.

Visuaalse keskkonna teadvustamine ja keele kasutamine

1. Leiab ümbritseva keskkonna objektide sarnasusi erinevate elusolenditega (nt puuoks, pael sarnaneb ussiga või nõia käega; kivi, pudelikork putukaga; käbi, nõelapadi siiliga jne).
2. Näitab ja kirjeldab nähtut suunavate küsimuste toel.
3. Kirjeldab mõnda omanäolist objekti lähemas ümbruses (hoone, park, mänguväljak vms).
4. Kasutab skeemide paindlikku ja loovat kombineerimist ja täiendavate detailide valikut, loomaks pildi konteksti, jutustades tegelaste liikumisest, omavahelistest suhetest, tähtsusest, määratledes tegevusaega ja kohta.

Kunsti vaatlemine, kunstiteose analüüsimine, vestlused kunstist

1. Teoseid vaadeldes ja kirjeldades märkab detaile, värve, meeleolu.
2. Annab oma tööle, näidistööle jt kunstiga seotud objektidele hinnanguid - skaalal: meeldib-ei meeldi, põhjendades suunamisel oma arvamust.
3. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo – mis juhtus enne, mis juhtub pärast

Voolimine

1. Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära (nt vajadusel soojendab plastiliini ja niisutab savi enne voolimist).

2. Kasutab uusi voolimismaterjale õpetaja abiga.
3. Voolib lihtsaid õõnesvorme kerakujulisest savitükist.
4. Juhendamisel silub detailide pinda ja ühenduskohti.
5. Kasutab voolimispulka voolimisel ja pinna kaunistamisel (mustri või tekstuuriga).

Joonistamine

1. Joonistab kontuuriga kujutatavad objektid.
2. Värvib (omajoonistatud või värviraamatu) kujundid värvi või viltpliatsitega kontuuri seest, varieerides värvimise (käe liikumise) suunda.
3. Eemaldab ja paneb tagasi viltpliatsi otsiku.
4. Kasutab loetud juttu oma töö lähtealusena, kujutab loo tegelasi äratuntavalt.

Maalimine

1. Segab värve segamiselusel ja töö peal.
2. Loputab pintslit piisava sagedusega ja väldib värvide liigset määrdumist värvipurkides.
3. Juhendamisel alustab maalimist taustast või suuremast pinnast.
4. Alusjoonistust kasutades arvestab maalimisel objektide piirjooni.
5. Meeldetuletusel kasutab pintslit erinevalt (nt katab ühtlaselt aluspinda, teeb pintslitrukki jne).

Meisterdamine

1. Kujundab või täiendab pilte või objekte, keepides alusele iseseisvalt rebitud, lõigatud, kortsutatud, rullitud või volditud paberitükke.
2. Lõikab kääridega lihtsaid kumerate piirjoontega kujundeid.
3. Voldib ettenäitamise järgi etapiliselt kaasa tehes lihtsaid objekte (paat, lennuk, müts).
4. Punub sirgetest ribadest lihtsa pinna (nt järjehoidja, linik vms). Juhendamisel teeb jämedast materjalist keerupaela, punub (kolmeharulist) palmikut.
5. Loob tehniliselt ja teostuse poolest lihtsaid meisterdusi (nt sõidukeid, nukke, ka näpunukke).
6. Kasutab meisterdamiseks erinevaid ühendamisvahendeid ja võtteid (liim, kleeplint, traat jne).
7. Kasutab suunamisel materjali (nt liimi, paberit, riidet) otstarbekalt.
8. Valmistab toiduainetest salateid, võileibu, tainast jne.

3.2.6 Valdkond Muusika

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;

- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

2-AASTASED

1. Kuulab, jälgib õpetaja laulu.
2. Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
3. Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt paigaltammumine üksikult, koosjalu hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
4. Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapilli (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).

3-AASTASED

1. Huvitub laululistest tegevustest. Püüab õpetajaga kaasa laulda (laulab kaasa näiteks üksikuid silpe, sõnu, laululõike).
2. Osaleb laulude esitamisel (plaksutab või laulab kaasa).
3. Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigub kehaga vmt).
4. Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (näiteks kõnd-jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga, koputamine, keerutamine paarilisega).
5. Mängib kaasa pulssi või rütmi muusika kuulamisel, liikumisel ja laulmisel kehapillil, randmekuljustel, marakal ja kõlapulkadel.

4-AASTASED

1. Tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast.
2. Kuulab, jälgib õpetaja laulu.
3. Mängib õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulatud muusikale kehapillil (plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi).
4. Sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (näiteks paigaltammumine, keerutamine üksikult, koos-jalgadega hüplemine, lehvitamine, käte peitmine selja taha, viibutamine sõrmega, kükitamine).
5. Reageerib emotsionaalselt vastavalt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigub kehaga vmt).
6. Huvitub laululistest tegevustest. Püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa näiteks üksikuid silpe, sõnu, laulu lõike).
7. Osaleb laulude esitamisel (plaksutab või laulab kaasa).
8. Mängib kaasa pulssi või rütmi muusika kuulamisel, liikumisel ja laulmisel kehapillil, randmekuljustel, marakal ja kõlapulkadel.

9. Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (näiteks kõnd-jooks, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).

5-AASTASED

1. Kuulab laulu ja muusikapala.
2. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega.
3. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule. Laulab rühmaga ühtses tempos.
4. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule. Mängib rütmipille (näiteks kõlakarp, trumm, kuljused, kastanjett) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks; eristab kuulamisel neid tämbri järgi.
5. Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (näiteks plastilise intoneerimise ehk loova liikumisega);
6. Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (näiteks põlvetõstekõnd ja –jooks, liikumine hanereas ja ringis);
7. Osaleb laulumängudes.
8. Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. Esitab laule rühmaga ühtses tempos;
9. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva ja lastelaule
10. Mängib ja tunneb kuulamisel tämbri järgi ära õpitud rütmipille; mängib rütmisaateid lasteriimidele ja lauludele;
11. Ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos.
12. Esitab õpetaja seatud tantse kasutades õpitud tantsuelemente.

6-AASTASED

1. Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega.
2. Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi.
3. Suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada.
4. Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu.
5. Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille.
6. Mängib eakohastel rütm- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge.
7. Mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis.
8. Liigub vastavalt muusika meeleolule.
9. Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

7-AASTASED

1. Laulab ilmekalt voolava ja pehme häälega eakohaseid rahva- ja lastelaule.
2. Esitab neid laule nii rühmas kui ka üksi.
3. Väljendab ennast loovalt liikumise kaudu, toetudes õpitud muusikalistele väljendusvahenditele (tempo, dünaamika, register, muusika meeleolu), nt kasutab külj- ja eesgaloppi ning hüpaksammu.
4. Sooritab tantsuliigutusi sünkroonselt, väljendusrikkalt ja õige kehahoiuga.
5. Kuulatud muusikat iseloomustades kasutab eakohast sõnavara.

6. Näitab tegevuses üles loomingulist initsiatiivi, toetudes oma kogemusele kuulnud palade suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas).
7. Eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul).
8. Oskab mängida eakohastel rütmi ja meloodiapillidel kaasmänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele.
9. Mängib pilliansambelis.
10. Mängib järgmisi pille: kõlaplaadid, metall-agoogo, cabasa, cazizi, plaatpillid, (ksülofon, metallofon, kellamäng).

3.2.7 Valdkond Liikumine

Eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu:

- 1) liikumisalased üldteadmised;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) tõsta laste kehalist võimekust: vastupidavust, osavust, kiirust, painduvust ja jõudu tugevdada tahtejõudu, esinemisjulgust, koostööoskust
- 2) põhiliikumise ja -liigutuste erivariantide ja kombinatsioonide harjutamine (kõnd ja jook; roomamine ja ronimine; hüppamine ja hüplemine; viskamine ja püüdmine; veeremine ja keerutamine; ripped ja kiikumine);
- 3) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – näiteks jalgrattasõit;
- 4) erinevate mängude ja harjutuste läbiviimine ruumis orienteerumiseks;
- 5) omandada elementaarsed rühi- ja korraharjutused;
- 6) kasutada spordivahendeid õigesti ja ohutult;
- 7) tunda lihtsamat sporditerminoloogiat.

2-AASTASED

1. Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste.
2. Kõnnib piiratud pinnal.
3. Säilitab kõndides ja joostes sihi.
4. Hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda.
5. Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni ja jooksumänge.
6. Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi.
7. Jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel.
8. Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskudes.

9. Kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil.
10. Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.

3-AASTASED

1. Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided.
2. Arvestab aktiivses tegevuses rühmakaaslastega.
3. Sooritab võimlemisharjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega.
4. Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi.
5. Sooritab põhiliikumisi. Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal.
6. Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. Sooritab liigutusi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi.
7. Mängib matkiva sisuga 1–2 reeglina kõnni- ja jooksumänge. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.
8. Veab tühja kelku. Sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla.
9. Matkab õpetajaga või vanematega looduses. Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.

4-AASTASED

1. Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.
2. Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.
3. Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. Sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.
4. Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile.
5. Mängib 2–4 reeglina liikumismänge. Pingutab end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.
6. Algatab iseseisvalt mängu.
7. Tegutseb iseseisvalt lasteaia õuealal.

5-AASTASED

1. Nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi.
2. Kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispalli) ohutult, sobival viisil ja kohas.
3. Vahenditega harjutusi (pall, hüpits) sooritab eakohaselt tehniliselt õigesti.
4. Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel.
5. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.
6. Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes.
7. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades.
8. Jäljendab liikumisega erinevaid rütme. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi.
9. Mängib kollektiivseid võistlusmänge.

10. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). Tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu.
11. Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt esemete haaramine).
12. Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt.
13. Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.

6-AASTASED

1. Osaleb lasteaia spordipäeval.
2. Talub kaotust võistlusmängudes.
3. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.
4. Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. Käsitseb mängu- ja spordi vahendeid loovmängudes.
5. Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu. Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu.
6. Kohandab oma liigutusi ette antud rütmiga. Kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
7. Suudab sõita tõukerattaga ja kahe rattalise rattaga.

7-AASTASED

1. Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks.
2. Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.
3. Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised.
4. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.
5. Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel.
6. Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
7. Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.
8. Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi.
9. Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.
10. Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, kelgud jne).
11. Mängib sportlike elementidega mängu (rahvastepall, korvpall, jalgpall jne).
12. Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
13. Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

3.3 Visioonist lähtuv kasvatustegevus

Lasteaia uue arengukava visiooni järgi soovime, et lastel kujuneks põhiväärtuseid tunnustav tervislik eluviis. Lasteaia õppekava määratleb tervisekasvatuse sisu ja eesmärgid vanuserühmadele ning tervisetevõimenduste vajadused analüüsitakse rühmades igal nädalal.

Väärtuskasvatust ei ole iidsete dogmade kordamine õigest ja valest ning visioon rõhutab, et õppimine peab lastele pakkuma rõõmu. Selleks, et õppeprotsess oleks

lastele huvitav, et areneksid usaldusväärsed ja hoolivad suhted ning kujuneks loov, koostööks avatud ja ettevõtlik hoiak, tuleb väärtustada laste huve ja algatusi. Väärtushoiakud avalduvad ja neid saab suunata ühiselt ettevõetud ja eesmärgistatud tegevustes. Seetõttu on tervisekasvatuse kõrval teiseks oluliseks suunaks ettevõtlikkuse kasvatus. Käesolev õppekava nimetab ettevõtlikkuse aspektid ning näeb tegevuste kavandamise alusena meediaõpet. Kasvatustegevuses on oluline, et arvestatakse ühiskonnas ja laste arengukeskkonnas toimuvat.

3.3.1 Tervisekasvatus

Tervist ja turvalisust käsitlevad teadmised on õpivaldkonna Mina ja keskkond osa, kuid tervisekasvatus tähendab teadmiste rakendamist ning tervislike harjumuste regulaarset kujundamist. Terviseteooriast igapäevase praktikani jõudmiseks on määrav tähtsus kodu ja lasteasutuse koostööl ning täiskasvanute isiklikul eeskujul.

Tervisekasvatuse peaesmärgiks on, et laps väärtustab enda ja teiste tervist, käitub tervislikult ning ohutult.

Lapse tervise kaitse tagatakse:

- eakohase päevakavaga;
- tervist toetava kasvukeskkonnaga;
- tervisliku toiduga;
- liikumisega värskes õhus;
- teadmistega ohutust käitumisest.

Õie lasteaed toetab laste tervist läbi erinevate teemade/tegevuste:

- lapse arengu stimuleerimine läbi mängu, suhtlemise ja sotsiaalse toetuse;
- eale sobiva ja mitmekesise, tasakaalustatud, ohutu ning toitumissoovitustele vastava toidu tagamine;
- tervislike toitumisharjumuste kujundamine;
- igakülgse kehalise tegevuse soodustamine (kõigil vanusegruppidel toimuvad liikumistunnid 3 korda nädalas, sellest 1 kord õues);
- turvalise, tervisliku ja lapse arengut toetava keskkonna loomine (füüsiline ja psühhosotsiaalne keskkond);
- isikliku hügieeni edendamine ja haiguste ennetamine;
- vigastuste vältimine, esmaabi teadmised ja korraldus;
- vaimse tervise hoid ja probleemide kõrvaldamine;
- sõltuvusainete tervist kahjustava mõju teadvustamine;
- laste hooletusse jätmise ja väärkohtlemise märkamise;
- nakkushaiguste ennetamine, varajane avastamine ja ravi tagamine;
- arengu- ja käitumishäirete varajane avastamine, ravi ja rehabilitatsioon;
- laste tervisehäireid arvestava tegevuse ja koostöö korraldamine.

Sisu:

- 1) tunne iseennast ja oma keha;
- 2) hügieen, terved hambad;
- 3) õige toitumine, lauakombed;
- 4) liikumine ja looduse tervistav mõju;
- 5) vaimne tervis;

- 6) eetiline ja väärtuskasvatus;
- 7) mina ja teised;
- 8) abivalmidus ja suhtlemine;
- 9) ohud meie ümber, nende ennetamine ja esmaabi;
- 10) liiklemine ja turvavarustus.

Kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse tervise- ja liikluskasvatuse temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda;
- 2) korraldatakse tervise- ja ohutusega seotud tegevusi, õppuseid, matku, pidusid, spordipäevaseid;
- 3) lõimitakse teadmiste, oskuste ja vilumuste kujundamine laste mängudes ja igapäevastes toimingutesse;
- 4) suunatakse mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema.

2-AASTASED

1. Kujunevad esmased korra- ja puhtuseharjumused.
2. Arenevad liigutused.
3. Õpib märkama korda ja puhtust ümbritsevates esemetes ja oma välimuses.
4. Peseb käsi enne sööki ja peale WC-s käimist.
5. Tutvub enda ja teda ümbritsevate inimeste eluviisidega.
6. Kujuneb harjumus täita isikliku hügieeni reegleid.
7. Kujuneb arusaam, et hea on olla terve.

3-AASTASED

1. Tunneb enda kehaosi (pea, käed, jalad, kõht).
2. Tunneb rõõmu looduses/õues viibimisest.
3. Oskab käsi pesta ja kuivatada.
4. Tunneb hammaste hooldamise vahendeid.
5. Omab harjumust kasutada tualetti.
6. Oskab nimetada toiduaineid ja tuntumaid aedvilju (pildil ja taldrikul).
7. Oskab süüa ise, teisi segamata, tänada peale sööki.
8. Teab, mis hea, mis halb, mis tunded on hirm, rõõm, kurbus.
9. Suhtleb sõbralikult täiskasvanute ja teiste lastega, ütleb „tere“, „head aega“.
10. Teab kodus olevaid ohte ja ohtlikke asju (kuum vesi, käärid, nuga, triikraud...).
11. Tunneb liikumist kergendavaid vahendeid: jalgratas, kelk, käru.
12. Oskab liiklusteelise pildi järgi nimetada tegevusi pildil (auto ja jalgrattaga sõitmine, kiivri kandmine, helkuri kasutamine).
13. Oskab ohutult liikuda rühmaruumis ja õues mängualal.

4-AASTASED

1. Tunneb keha- ja näoosi.
2. Oskab võrrelda oma välimust kaaslaste omaga.
3. Teab, et ta on poiss/tüdruk, poistest kasvavad mehed (isad)/tüdrukutest naised (emad).
4. Oskab käsi seebiga pesta ja korralikult kuivatada.
5. Hoiab söömisel lusikat õigesti käes, kasutab salvrätti.
6. Tunneb hammaste hooldamise vahendeid ja teab, miks hambaid tuleb pesta.
7. Oskab ise vajadusel WC-d ja tualettpaberit kasutada ning pärast käsi pesta.
8. Oskab iseseisvalt taskurätti kasutada.
9. Teab, miks on vaja puhata ja kuidas seda teha (uni, puhkepäevad, suvepuhkus perega).
10. Oskab nii peres kui rühmas olla tähelepanelik ja arvestada teistega.
11. Oskab jagada rõõmu ja lohutada kurba sõpra mure puhul.
12. Oskab tüli puhul andeks paluda, andeks anda.
13. Oskab hoolida koduloomast ja teab ohte seoses võõra loomaga.
14. Teab ümbritsevast esemid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).
15. Teab kõnni- ja sõidutee otstarvet.
16. Oskab selgitada, miks on vajalikud helkur, kiiver ja turvavöö.
17. Oskab ohutult liikuda rühmaruumis, lasteaia siseruumides ja õuealal.

5-AASTASED

1. Teab oma täisnime, vanust, sugu.
2. Teab kehaosi ja nende vajalikkust.
3. Oskab enne sööki ja vajadusel käsi pesta, ise varrukaid üles keerata.
4. Kasutab WC-d ja tualettpaberit iseseisvalt, peseb pärast käsi.
5. Oskab õigesti lusikat hoida, lükata toitu leivatükiga lusikale, õigesti taldrikut kallutada, tükeldada toitu, süüa vaikselt.
6. Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel, nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).
7. Oskab juukseid kammida ja kõhmisel suud käega katta (teab, miks see vajalik on).
8. Teab, et puhtus on vajalik ja haiged peavad end ravima.
9. Teab, mis on tervislik (nt tervislik toitumine, kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted).
10. Teab, et taimed, loomad ja inimesed vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku (temperatuuri mõju taimedele, loomadele, inimestele).
11. Teab mõistete *õige* ja *vale* tähendust, teab ja järgib üldtuntud viisakusreegleid ja lauakombeid.
12. Oskab nimetada sõbra positiivseid omadusi, vajadusel lohutada ja abistada, andeks anda ja leppida.
13. Oskab märgata inimeste erinevusi (sooline, keeleline, vanuseline) ja abivahendeid (prillid, ratastool).
14. Tunneb kodumasinaid, nende otstarvet ja nendega seotud ohte.
15. Teab kodukoha olulisemat veekogu, selle kasulikkust ja sellega seotud ohte (Tiigi tn tiik).

16. Tunneb kodukoha loodust ja teab liikumiseks parimaid kohti (tammik, terviserada, kelgumägi).
17. Oskab nimetada tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (jääle minek, mäng tänaval, ehitistel, karjääris, ujumine ilma täiskasvanuta, rattasõit kiivrita).
18. Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.
19. Teab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.
20. Teab valgusfoori tähendust, tulede süttimise järjekorda ja tähendust; tunneb olulisemaid liiklusmärke.
21. Teab turvatöö ja turvatooli vajalikkust; teab helkuri ja kiivri vajalikkust (jalakäijal, jalgratturil).

6-AASTASED

1. Teab, et eesnimi peegeldab soolist ja rahvuslikku kuuluvust (tüdrukute-poiste nimed, eesti ja teiste rahvaste nimed).
2. Oskab märgata erinevusi enda, kaaslaste ja teiste inimeste vahel.
3. Teab, kust tulevad uued inimesed, kuidas kulgeb eluring.
4. Teab, millal tuleb käsi pesta ja teeb seda iseseisvalt, vajadusel oskab nägu pesta.
5. Tunneb ja järgib lauakombeid, sööb puhtalt, oskab kasutada nuga ja kahvlit.
6. Teab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (tervislik toit, pesemine, hambaarsti juures käimine), oskab hambaid pesta.
7. Teab, millised tegevused on tervisele kasulikud (tervislik toitumine, liikumine, uni, puhkus, mäng, hea tuju).
8. Tunneb end oma pere liikmena, oskab väljendada tundeid ja suhteid peres (perekondlik ühtekuuluvus, ühised rõõmud ja mured, suuremad aitavad ja õpetavad väiksemaid, üksteise vajadustega arvestamine).
9. Oskab väljendada enda muret ja hirmu, märgata seda teiste juures, saada toetust lähedastelt ja jagada seda vajadusel teistele.
10. Oskab tüli puhul leppida (andeks anda ja andeks saada).
11. Teab valguse, soojuse, vee, õhu ja toitainete tähtsust taimede, loomade ja inimeste elus.
12. Tunneb aastaegade nimetusi, nende tunnuseid ja mõju inimestele.
13. Teab, et metsas kasvavad söögi- ja mürkseened, söödavad (metsmaasikad, mustikad, pohlad) ja mürgised marjad.
14. Tunneb tähtsamaid teravilju (ka leiva tee lauale).
15. Tunneb kodukoha loodust ja teab liikumiseks parimaid kohti (tammik, terviserada, kelgumägi).
16. Teab, et Jüris on tiigid ja jõgi ning tunneb veeäärseid ohtusid.
17. Oskab märgata kohti, esemeid, aineid, olukordi ja tegevusi, mis võivad olla ohtlikud.
18. Teab, et ei tohi tikkudega mängida ega ise tuld teha.
19. Teab, et kauane arvuti või teleri taga istumine on ohtlik tervisele.
20. Tunneb päästeameti töötajate tööülesandeid, vajalikke isiksuseomadusi, töövahendeid, masinaid, telefoninumbrit 112.
21. Oskab selgitada liiklemise erinevusi valguses, pimedas, lähtuvalt aastaegadest;
22. Teab, et kõige tervislikum on liikuda jalgsi (jalutuskäik, matk).
23. Teab jalakäija liiklus- ja käitumisreegleid ning nende vajalikkust.

7-AASTASED

1. Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms.
2. Märkab muutusi enda tervislikus seisundis ja annab neist teada.
3. Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.
4. Järgib peamisi isikliku hügieeni nõudeid ilma meelde tuletamata.
5. Peab oluliseks hammaste hoidmist ja nende hooldamist.
6. Teab, milliseid toiduaineid on vaja süüa iga päev (ja milliseid harvem), et olla terve.
7. Teab, mis on südame ja kopsude kõige olulisemad ülesanded ja kuidas neid tervena hoida.
8. Oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku.
9. Julgeb keelduda tegevusest, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik.
10. Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist.
11. Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad.
12. Oskab märgata võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm.
13. Teavitab täiskasvanuid, kui märkab ohuolukorda.
14. Teab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, tulekahju, põletus).
15. Oskab valida hädaabinumbrit 112 ja teatada juhtumist.
16. Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.
17. Tunneb kodukoha loodust ja teab liikumiseks parimaid kohti (tammik, terviserada, kelgumägi, veekogud).

3.3.2 Ettevõtlikkuse kasvatus

Lasteaia tegevuskava põhisuunaks on lapse ettevõtlikkuse arendamine. Rühma tegevuste kavandamine algab õppeaasta alguses pedagoogilisel nõukogul kokku lepitud ühistest projektidest ja eesmärkidest. Vanuserühmale püstitatud üldoskuste pädevustest (mänguuskused, tunnetus- ja õpioskused, sotsiaalsed ja enesekohased oskused) lähtudes kujundatakse rühmas laste omaalgatust ja loovaid tegevusi pakkuv kasvukeskkond. Igapäevategevustes suunatakse lapsi aina suuremale iseseisvumisele mõtlemisest tegudeni.

Ettevõtlikkuse arendamisel on oluline, et lapsele on ülesannete valikud jõukohased ja tema vastutustunnet toetaks eduelamus. Huvide ja arvamuste konfliktid on laste tegevustes normaalne nähtus ja nende lahendamise aluseks on õppekavas nimetatud põhiväärtused.

Ettevõtlikkust iseloomustavad aspektid:

- Positiivne vabatahtlik loov hoiak ja mõtlemine ning iseseisvumissoov;
- Saavutusevajadus, eesmärgi püstitamine ja tegevuse kavandamine;
- Võimaluste ja ressursi tundmine ning mõistlik riskivalmidus;
- Probleemide mõistmine ja nende paindlik lahendamine.

Ettevõtlik laps (2-7 aastane) on rõõmus, loov, abivalmis ja julge:

1. matkib mängudes erinevaid rolle;
2. rakendab loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
3. kavandab ja korraldab iseseisvalt oma igapäevategevusi;
4. viib alustatud tegevused lõpuni, on võimeline keskendumisele;

5. algatab erinevaid mängu ja arendab tegevusi;
6. selgitab oma arvamusi, esitab küsimusi;
7. ei karda uusi kogemusi kuid oskab käituda ohutult;
8. suudab kirjeldada enda ja teiste emotsioone.

Lapse ettevõtlikkust toetavad tegevused:

1. Loov tegevus ja omaalgatus: kunstilisteks vabategevusteks, vabamänguks ja liikumiseks piisava aja ja ruumi võimaldamine ning mitmekesisest tegutsemist soosiva õpikeskkonna kujundamine.
2. Aktiivne hoiak: motiveeritud tegutsemisele suunamine ning eduelamuse võimaldamine, valikute võimaldamine ja otsustamine.
3. Sotsiaalne mõtlemine ja käitumine: lastekirjanduse ja aktuaalsete teemade arutelud, kultuurisündmustel osalemine, hoolitsemine ja koostöö.
4. Pädevus, kohusetunne, püüdlikkus: õppimine ja harjutamine, ülesannete lahendamine, sihipärased vaatlused ja tegevused ning tulemuse hindamine.
5. Töökus ja iseseisev toimetulek: reeglites kokkuleppimine, kultuur-hügieenilised harjumused, vastutusega seotud ülesanded.

Ettevõtlikkuse arendamise tulemusena kujunevad lapsel:

- enesekindlus ja adekvaatne enesehinnang
- positiivsed väärtused ja hoiakud
- koostööoskus ja iseseisvus
- enese ja teiste mõistmine
- arukas ja loov mõtlemine
- eesmärgistamisoskus ja julge tegutsemine
- suhtlusoskus ja vastutustunne
- eneseväljendusoskus ja käitumiskultuur
- organiseerimisoskus ja probleemilahendamisoskus
- oskus hinnata ja võtta mõistlikke riske
- paindlikkus ning oskus muutustega toime tulla
- arusaamine tööelust ja kogukonnast

Meediaõpe, kui ettevõtlikkuse kasvatamise alus:

Rae valla haridusametuste hoiakuid laste ettevõtlikkuse kujundamiseks on suunatud konverentside kaudu. Asutused peavad oma keskkonnas leiduvad võimalused ja alused ettevõtlikkuse toetamiseks leidma aga iseseisvalt. Aina muutuvus ühiskonnas ei ole võimalik õpetada aastasadu samade meetoditega ning lapse õppimise juhtimisel peab arvestama aktuaalsete teemadega ning uuenevate vajadustega. Kuna kaasajal on teadmiste ning hoiakute kujundaja rollis aina rohkem erinevaid meediavahendeid, nähakse Õie lasteaias laste ettevõtlikkuse kasvatamisel alusena meediaõpet.

2015/2016 õppeaastal alustatakse lasteaias meediakabineti sisustamist ning püstitatud on meediaõppe eesmärgid, sisu ja eeldatavad tulemused lasteaias vanemale vanusegrupile.

Meediaõppe eesmärgiks on, et laps:

- 1) tutvub meedia loomise protsessiga;
- 2) oskab kasutada meediat oma sõnumi edastamiseks;
- 3) tekib valmisolek mõista meedia sisu;
- 4) õpib eristama fantaasiat ja reaalsust;

- 5) harjutab meediakogemusest rääkimist;
- 6) kujundab oma arvamuse ja annab hinnanguid;
- 7) õpib tundma meedia mõju oma emotsioonidele ja elule;
- 8) hindab meedia kasutamise vajadusi;
- 9) loob oma isikliku meediakultuuri;
- 10) oskab end ise loominguliselt väljendada.

Meediaõppe sisu:

- 1) tutvumine erinevate meediavahenditega ja nende väljunditega;
- 2) ümbritseva keskkonna uurimine ja tundmaõppimine meedia kaudu;
- 3) tutvumine meedia väljendusvõimalustega helis, pildis, tekstis;
- 4) meediakajastuste kirjeldamine, hindamine ja tõlgendamine;
- 5) eriliigilise meedia loomine (raadiosaated, reklaam, film vms);
- 6) meedia sisu mõistmine ja analüüsimine;
- 7) meedia mõju emotsioonidele ja elule;
- 8) vestlused ja arutelud meedia sisust;
- 9) suhtluskeskkond internetis, eetika ja ohud.

Meediaõppe kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et meediakasvatus on ettevalmistus meediakirjaoskuse ja aktiivse meediatarbija ning –looja kujundamiseks, kus mõjutatakse lapse meediakasutust ja harjutatakse meediaoskusi ning kujundatakse lapse meediakirjaoskust;
- 2) peetakse oluliseks, et laps mõistaks meedia sisu ja pööraks sellele tähelepanu; laps mõistaks meediasõnumite mõjujõudu; laps oskaks eristada emotsioone ja mõelda meediasõnumitest kriitiliselt ka siis, kui allikas tundub usaldusväärne;
- 3) peetakse tähtsaks sotsiaalseid oskuseid, vastutustunnet ja eetilisi otsustusi;
- 4) kujundatakse lastes teadmisi sellest, et lugusid saab jutustada eriliigilist meediat kasutades;
- 5) suunatakse last eristama fantaasiat ja reaalsust;
- 6) selgitatakse lastele, kuidas kasutatakse filmides ja animatsioonides meeleolu loomiseks muusikat ja heliefekte;
- 7) tehakse lastele mõistetavaks, kuidas kasutatakse kaamera võttenurki ja milline on nende mõju;
- 8) suunatakse last läbi näitlemise, lavastamise ja arutlemise meediat mõistma ja hindama;
- 9) korratakse õpitut erinevates kontekstides ning seostatakse meediat teiste tegevustega;
- 10) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu.

Meediaõppe eeldatavad tulemused:

6-AASTASED

1. Eristab, mis on „päriselt“ ja „ekraanil“.
2. Mõistab, et reeglid ja sündmused päriselus võivad olla teistsugused kui ekraanil ja ei tohi teha kõike, mida tegelased TV-s või arvutis teevad.
3. Hindab meediakajastuses, mis on võimalik ja mis on võimatu.
4. Tuvastab ja kirjeldab põhilised staatilise ja liikuva pildi elemendid.

5. Õpib märkama erinevaid helisid ja tajub nende emotsionaalset mõju.
6. Oskab mõelda ja rääkida meedias nähtust ja kuuldust.
7. Nimetab õigesti erinevaid meedia vahendeid: ajaleht, ajakiri, raadio, televisioon, internet ja teab nendega seotud mõisteid: artikkel, saade, uudis, teade, film.
8. Oskab meediasündmustega seostada isiklike kogemusi ja arvamusi.
9. Oskab arvestada meedia kasutamiseks antud aega.
10. Peab kinni hea tava kokkulepetest ja ohutusnõuetest, mida on sõlminud täiskasvanuga meedia kasutamiseks.
11. Mäletab ja mõistab lihtsamaid meedias esitatud lugusid.
12. Meediakogemustest rääkimisel esitab julgelt oma arvamuse ja hinnangu.
13. Oskab austada kaaslaste arvamusi ja tõlgendusi ning kuulab nad lõpuni, enne kui diskussiooni alustab.
14. Saab olla ise meedia looja ja tunneb meedia loomise protsesse.
15. Mõistab, et meedia sisu on paljude erinevat tehnoloogiat kasutavate inimeste loodud.

7-AASTASED

1. Oskab eristada fantaasiat ja reaalsust ning teeb vahet valetamisel ja fantaasial.
2. Mõistab, et filmid ja lavastused põhinevad harva tegelikel sündmustel ja näitlejate esitatud tegevus on sageli tehniliste vahendite kaasabil lavastatud.
3. Hakkab mõistma, et kõik mis meedias näha-kuulda, ei vasta alati tegelikkusele ja on normaalne, et inimestel on erinevad arvamused juhtumitest.
4. Hakkab seletuste toel aru saama, et meedia on stsenaariumite järgi lavastatud ja on olemas erinevad žanrid – draama, komöödia, tragöödia, tõsieluseriaal jms.
5. Märkab meedias esitatu sümboleid, nagu lähivõtte, muusika iseloom ja hääle stiil, kostüüm, grimm, kujundus, eriefektid.
6. Teab, et fotodel esitatu ei pruugi alati päriselule vastav olla.
7. Omab arusaama, et teksti esitaja võib oma häälega või kommentaaridega informatsioonile omapoolsed ja alati mitte tõepärased hoiakud tekitada.
8. Eristab erivormilist meediat ja mõistab, et meedia on kellegi poolt loodud (raadio, TV, filmid, trükitekstid, digitaalne meedia).
9. Teab, et meediakajastusi salvestatakse/lindistatakse ja neid saab korduvalt esitada.
10. Mõistab reklaami lavastuslikkust ja seda, et reklaami motiiv on meid veenda.
11. Edastab kuuldud või nähtud meediakajastuse põhiinfo.

5. ERIVAJADUSEGA LAPS

Erivajadustega on lapsed, kelle arengutase nõuab täiendavaid tegevusi järgmistes valdkondades:

- kommunikatiivsed oskused: suuline kõne, kõne mõistmine, hääliku ja foneemitaju, lugemine, ettelõetud teksti mõistmine;
- kognitiivsed oskused: vaatlus- ja kuulamisoskus, silma ja käe koostöö, teabe mõtestamine;
- sotsiaalsed oskused: suhtlemine eakaaslastega ja täiskasvanutega, käitumine;
- mootorika: üld- ja peenmootorika;

- eneseteenindus: riitumine, oma asjade korrashoidmine;
- üldtervislik seisund.

Sõltuvalt tekkepõhjustest ja eripärast on laste arenguliste erivajaduste määramise aluseks kuulmis-, nägemis-, kõne-, keha- ja intellekti puuded, spetsiifilised arenguhäired, emotsionaalsed ja käitumishäired ning andekus. Mitme funktsiooni kahjustus liigitub liitpuudena.

Erivajadusega laste toetamiseks on lasteaias loodud tugisüsteem, mida juhivad kaks spetsialisti: 0,5 koormusega eripedagoog ja 0,5 koormusega logopeed. Iga õppeaasta alguses analüüsitakse rühmade kaupa laste tugiteenuste vajadusi ning koostatakse vajaduspõhine tugitööde plaan.

Eripedagoog nõustab laste erivajadusi arvestava õpikeskkonna kujundamisel, suunab sihipäraselt erivajadustega lapse psüühilisi protsesse ja isiksuse arengut, vähendab esmast puuet ja väldib teiseseid puudeid pedagoogiliste vahenditega. Lasteaia eripedagoog tegeleb täiendavat kooliks ettevalmistust vajavate lastega individuaalselt ning töötab andekate lastega ja teisest keelekeskkonnast pärit lastega grupitöö meetodil. Eripedagoog teeb koostööd rühmaõpetajaga, kes on märganud ja informeerinud lapse arenguprobleemidest. Alustatakse regulaarseid vaatlusi, mis dokumenteeritakse. Kogutud informatsiooni analüüsi alusel nõustab eripedagoog õpetajaid ning lapse vanemaid. Vajadusel määrab lapsele individuaaltegevuste ajad. Logopeed parandab laste kommunikatsioonivõimet, suulise ja kirjaliku kõne loomet ja mõistmisoskust. Kõneravi vajavad lapsed käivad regulaarselt lasteaia logopeedi vastuvõtul ja vajadusel kaasatakse kõneharjutustele lapsevanem. Eesti keelest erineva emakeelega lapsi võib samuti käsitleda kui erivajadustega lapsi, kelle vajadused tulenevad keelekeskkonna erinevusest kodus ja lasteaias. Nende laste sõnavara laiendamist ja väljendusoskust tuleb toetada täiendavalt, kui lapsel ei edene eesti keele omandamine rühmakeskkonnas.

Andekad lapsed ei vaja kogu õppesisu kohandamist kuid ülesannete raskusaste võib olla erinev. Andekate õppimisel pakutav peab olema last tervikuna arendav, kuid arvestatakse lapse sügavamat huvi teatud teemade või tegevusliikide vastu. Lapse motiveeritus on märgiks tegevuse jõukohasusest.

Erivajadusega lapse toetamisel on oluline tegutseda ühtse meeskonnana.

Lapsevanem jagab oma kogemusi lapse terviseseisundist ja käitumise iseärasustest kodus ning lapsega lasteaias tegelevad pedagoogid soovivad oma eriala raames toetavaid arendamisvõtteid ja vahendeid. Vajadusel konsulteeritakse täiendavalt maakonna nõustamiskomisjoni spetsialistidega või eriarstidega.

Nõustamiskomisjoni soovitusel luuakse lasteaeda erivajadusega lapsele arengut toetav sobitusrühm. Sobitusrühmas arvestatakse, et erivajadusega laps vajab rohkem tähelepanu ja selleks on rühmas tavapärasest normist kaks last vähem. Erivajadusest lähtuvalt tuleb tagada vajalik eriabi meetodiliste ja korralduslike meetmete, spetsiifilise õppe- ja kasvatustöö ning abivahenditega. Vajadusel korraldatakse vastava eriala spetsialisti nõustav koolitus. Sobitusrühma õpetajal peab olema eripedagoogiline ettevalmistus.

Erivajadusega lapse perel on võimalik laps viia lähedalasuvasse Taaramäe lasteaeda, kus on loodud tasandusrühm (kuni 12 last) ja erirühm pervasiivsete arenguhäiretega (kuni 4 last) lastele.

Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted:

1. Erivajadusega laps võtab osa rühma ja lasteasutuse ühistest ettevõtmistest vastavalt oma võimetele.

2. Laps õpib ja mängib teiste lastega koos.
3. Laps omandab teadmisi oma võimalikust arengutempost lähtudes.
4. Erivajadusi arvestava arengukeskkonna loomine on meeskonnatöö, kus osalevad rühmapersonal, liikumise ja muusikaõpetaja, eripedagoog/logopeed, lasteaia juhtkond ja lapse pere.

Korraldus:

- Tugisüsteem analüüsib rühma õpetaja ja õpetaja-abi tähelepanekuid.
- Arengu analüüsi kaasatakse lapsevanem.
- Vajadusel koostatakse individuaalne arenduskava (IAK), mis kirjeldab valdkondi, milles laps abi vajab ning valitakse tugimeetmed.
- IAK lähtub koostöö võimalustest ja arvestab lapse arengutempot.
- Erivajadusi arvestava keskkonna tingimuste loomise tagab direktor ja koostöö korraldust hindab õppealajuhataja.
- Kõneravi vajava lapse arendusplaani koostab logopeed.
- Muukeelsete laste sõnavara ja väljendusoskuse toetamine ja laste kognitiivsete pädevuste individuaalne kujundamine on eripedagoogi ülesanne.
- Sotsiaalsete oskuste kujundamine ja mootorikaharjutused toimuvad rühmas eripedagoogi suunamisel.
- Eneseteenindusoskuste ja terviseseseisundi valdkonnas tuleb saavutada pere koostöövalmidus nõustamise kaudu.
- Õppeaasta teisel poolel analüüsitakse IAK tulemuslikkust lapse arengu toetamisel. Muutused arengus fikseeritakse IAK dokumentatsioonis (logopeedil lapse kõnekaart). Vajadusel korrigeeritakse tegevuste korraldust või valikuid.

6. KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA

Põhimõtted:

Perekond vastutab lapse kasvamise ja arenemise eest ning lasteaia töötajad austavad perekonna kasvatuspõhimõtteid. Tulemusliku koostöö aluseks lapse heaolu ja arengu toetamisel on vastastikune usaldus ja lugupidamine ning avatud suhtlemine.

Lapsevanematel on võimalik tutvuda lasteasutuse õppekava põhialustega, kodukorraga ja jooksva informatsiooniga e-kodulehel juba enne lasteaia valimist. Õie Lasteaeda võetakse lapsi Rae Vallavalitsuse korralduse alusel ja arvestades valla lasteaedade üldjärjekorda registreerimise aega. Enne lasteaiakoha vastuvõtmise kokkuleppe sõlmimist võimaldatakse perel tutvuda lasteaia kasvukeskkonnaga vahetult.

Õppeaasta esimesel lapsevanemate koosolekul tutvustatakse antud vanuserühma arengu eesmärgid, esitatakse aasta tegevuskava projekt ja valitakse igast rühmast lapsevanemate esindaja hoolekogusse. Lapsevanematelt oodatakse koostööd tegevuskava rikastamiseks ja kavandatud sündmuste läbiviimisel. Perioodi eesmärkidest ja lapse arengu eeldatavatest tulemustest lähtuvalt on lapse perel võimalik last kodus suunata ja täiendada teematikat.

Lasteaia ja pere koostöös juhindutakse lasteaia kodukorra reeglitest, mis analüüsitakse hoolekogu poolt igal aastal. Lapsevanemate ettepanekuid kodukorra muutmiseks käsitletakse ka teemaga seotud lasteaia personaliga. Pedagoogiline nõukogu kinnitab kodukorra muudatuse otsused laste turvalisusest ja vajadustest lähtuvalt.

Info edastamiseks on igas rühmas stend, e-aadress ja mobiiltelefon kuid lasteaia hinnatakse ka igapäevast vahetut suhtlust. Kõigil lapsevanematel on võimalus probleemide ja ettepanekutega pöörduda lasteaia direktori poole telefoni teel, e-kirjaga või vahetul kohtumisel. Rae valla lasteaedadel on ühistel alustel e-koduleht. Seal asub ka vallavalitsuse poolt edastatud lasteaedadega seotud seadusandlus ja üldinfo. Lasteaia sündmuste kajastamisel on kasutusel facebook, kuid lastega fotode avaldamiseks vajati turvalisemat keskkonda. 2015/2014 õppeaastal alustatakse liitumist e-lasteaia. Uue infosüsteemi käivitamine muudab mittevajalikuks mõned varem kasutatud valikud.

Mida rohkem lapsevanem osaleb õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korralduses ning oma lapse arengu toetamisel, seda objektiivsema hinnangu suudab ta anda lasteaia kvaliteedile. Arenguestlused laste peredega aitavad saavutada kooskõla kodu ja lasteasutuse tegevuse eesmärkides ja põhimõtetes. Lapse arengu ja koolivalmiduse analüüsil on esmane hindaja lapsevanem.

Kevadine rahuloluküsitlus lapsevanematele toimub elektrooniliselt ja anonüümselt ning võimaldatud on kommentaarid. Tagasiside annab informatsiooni töö paremaks kavandamiseks ning näitab ära teemad, mis vajavad selgitamist.

Korraldus:

- tutvumine ja kokkulepete sõlmimine;
- informatsiooni vahetamine ja lapse arengu kavandamine;
- kaasamine lapse õppimise toetamisse ja lasteaia üritustel;
- lapse arengu hindamine ja kasvukeskkonna ühine analüüs;
- hoolekogu tegevus.

7. LAPSE ARENGU JA KOOLIVALMIDUSE HINDAMINE

Arengu hindamine on vajalik, et

- määratleda lapse arengulised saavutused;
- selgitada välja lapse erivajadused;
- tunda lapse õppimise ja õpetamise eripära;
- vajadusel koostada lapsele individuaalne õppekava.

Lapse arengu jälgimisse kaasatakse lapsega seotud ja tegelevad isikud ning last hinnatakse kui tervikut. Analüüsil kasutatakse igapäevategevuste ja õppetegevuste ajal tehtud tähelepanekuid ning arenguestlust lapsega ja tema perega. Arenguestlusel määratletakse järgmise perioodi ülesanded arenguvaldkondade tabelist lähtudes. Koolivalmiduse analüüsis on riiklikus õppekavas nimetatud 7-

aastase lapse eeldatavad pädevused kevadise arenguvestluse raamiks ja hinnangute aluseks.

Põhimõtted:

1. Lapse arengu analüüsimine abistab lapse eripära mõistmisel ja peab toetama lapse positiivset enesehinnangut.
2. Laste arengu analüüs on aluseks õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.
3. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustsütsessist ja hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.
4. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Korraldus:

Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust. Arengu hindamise kriteeriumiteks on õppekavas nimetatud eeldatavad pädevused vanuserühmadele. Lapse arengut ja käitumismustreid jälgitakse sihipäraselt õppeaasta jooksul kodus ja lasteaias. Hindamine toimub vaatlusmärkmete põhjal ja viiakse läbi mängulises vormis.

Lapsevanematega lepitakse kokku arenguvestluseks sobiv aeg. Arenguvestluste sagedus on vajaduspõhine kuid lasteaias käimist alustades ja koollivalmiduse hindamisel on vestlusel osalemine perele kohustuslik. Selgitatakse välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes ja õpetajad annavad tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest.

Arenguvestluse viivad läbi rühmaõpetajad, kaasates vajadusel tugispetsialiste või/ja liikumise- ja muusikaõpetajaid.

Koolivalmidus:

Koolivalmidusega tekkida võivaid probleeme või varasemat koolivalmidust analüüsitakse lasteaias koos perega lapse viiendal eluaastal. Varajane märkamine peab määratlema, milliste tegevuste kaudu on võimalik toetada last, et ta tuleks koolis paremini toime. Kui ühiselt eeldatakse, et laps saavutab koolivalmiduse varem, võib vabade kohtade olemasolul võimaldada 5-6 aastasele lapsele osalemist 6-7 aastaste rühmas. Lapse varasemat koolivalmidust või koolipikenduse vajadust tunnistades annab lasteaed välja soovituskirja koos arengutabeli hinnangutega enne 1. maid.

6-7 aastaste laste õpioskuseid ja arenguvajadusi hinnatakse sügisel ja pädevusi testitakse kevadel individuaalselt. Koolivalmiduse hinnangute koostamine algab märtsis. Riiklikus õppekavas nimetatud 7-aastase lapse eeldatavaid pädevusi võrreldakse hinnatava lapse õpitulemustega kõigepealt pere poolt. Lapse õpetajad võrdlevad pere hinnangut lasteaias kujunenud hinnangutega. Tekkinud erinevate arvamuste teemal diskuteeritakse perega arenguvestlusel.

Kui ühist arvamust hinnanguskaalas ei kujune, märgitakse kokkuvõttesse erinevad arvamused. Hindamisele kaasatakse tugispetsialistid, muusika- ja liikumisõpetaja. Hinnangu skaala on viie astmega, kuid see ei ole võrdne kooli hindamissüsteemiga. Hinnangu skaala algab astmega „andekas“ ja see tähendab, et tegu on selles valdkonnas harvaesinevalt võimeka lapsega. Skaala viimane aste „vajab abi“ viitab

valdkonnale, millega toimetulekuks tuleb last kooli esimesel astmel individuaalselt juhendada.

Pere ja õpetajate koostöös kujunenud koolivalmiduse kokkuvõtlik hinnang vormistatakse koolivalmiduskaardil. Koolivalmiduse hinnanguid kontrollivad ning analüüsivad õppealajuhataja ja direktor. Väljaprintitud ja pedagoogide poolt allkirjastatud kaardid antakse lapsele lasteaia pidulikul lõpuaktusel, koopia arhiveeritakse elektrooniliselt 5 aastat. Koolivalmiduskaardil on kokkuvõttev hinnang lapse üldoskustest ning pädevusest õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades. Esitatakse info lapse tugiteenustes või huvitegevustes osalemise kohta, kirjeldatakse lühidalt lapse tugevamaid külgi ning antakse soovitusi. Koolivalmiduskaardi vorm valiti piirkonna kooli õpetajate ümarlauas selgunud ootuste alusel. Koolivalmiduse hindamise alused ja vormistamise nõuded on kehtestatud direktori käskkirjaga 25.veebruari 2011.aastal, kui kooli valmistus minema esimene lend Õie Lasteaia.

Koolivalmiduskaardi vorm:

Dokumendi päise sisu - lasteaia nimi, kuuluvus, logo, aadress, kontaktandmed.

KOOLIVALMIDUSKAART nr

LAPSE EESNIMI JA PERENIMI

Sünniaeg: ...

Osales Õie Lasteaia õppe- ja kasvatustegevustes alates ..., osalemisagedus ...%.

Tulemused alushariduse riikliku õppekava valdkondades on järgmised:

Mina ja keskkond	
Keel ja kõne	
Matemaatika	
Kunst	
Muusika	
Liikumine	

Tulemused üldoskustes:

Mänguoskused	
Tunnetus- ja õpioskused	
Sotsiaalsed oskused	
Enesekohased oskused	

Hinnangu skaala: andekas, suurepärane, hea, rahuldav, vajab abi

Huviringid/tugiteenused/soovitused/tugevused:

Kirjeldus

Lapse arengut suunasid, analüüsisid ja kokkuvõtva hinnangu koostasid:

Nimetatakse rühmaõpetajad, muusika- ja liikumisõpetajad, tugiõpet juhtinud spetsialist (vajadusel) õppealajuhataja ja direktor ning nimetatud kinnitavad koolivalmiduse hinnangut allkirjaga. Märgitakse dokumendi perele üleandmise kuupäev ja lapsevanem allkirjastab selle kooli edastamiseks.

8. ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Õie Lasteaed alustas oma tegevust 2008. aasta oktoobris täiesti uue organisatsioonina ja koolitusloa taotlemisel oli võimalik esitada vaid üldsõnaline õppekava. Esimestel tegevusaastatel kujunes arusaam personali võimetest ja hoiakutest, lapsevanemate ootustest ning keskkonna võimalustest laste arengu toetamisel. Ühise kogemuse kaudu kujunesid ühendavad väärtused ja arenes koostööoskus, loodi alused traditsioonidele ja õppematerjalide kogule.

Õie Lasteaia esimestel tegevusaastatel toimusid olulised muutused meeskonna arengus ja asutuse struktuuris ning õppekava vajas täiendusi ning parandusi 2011. ja 2013. aastal.

2015.aasta alguses kinnitati lasteaia uus arengukava, milles sõnastati ümber lasteaia missioon ja visioon, kavandati uued arengusuunad õppe- ja kasvatustegevuses ning infosüsteemis. Esimese õppekava perioodil kasutati laste pädevuste määramisel Tartu Ülikooli Õppekavade Arenduskeskuse materjale kuid pedagoogiline nõukogu otsustas üle minna Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse juhendmaterjalile. Õpetegevusega seotud muudatusi oli sellisel määral, et tekkis vajadus uue õppekava koostamiseks. Pedagoogide töörühmad esitasid koostöö tulemused õpivaldkondade kaupa 2015.aasta alguseks. Suve alguses selgusid lasteaia struktuurilised arengud ja uues õppekavas oli võimalik kirjeldada õpikeskkonna võimalusi ja kavandatud tegevusvalikuid sellest lähtuvalt.

Lasteaia õppekava peab arvestama ühiskonnas, seadusandluses ja asutuses toimuvaid muudatusi, kuid õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgistamise põhialuseks on kehtiv riiklik õppekava. Õppekava parandus- ja muudatusettepanekuid saab esitada pedagoogilisele nõukogule ja hoolekogule. Sisehindamisel analüüsitakse õppe- ja kasvatustegevuse korraldust, kaardistatakse sellega seotud probleemid ja hinnatakse õppekava arendamise vajadust. Õppekava täiendused esitatakse lisamaterjalina. Kui muudatuste maht või sisu nõuab, määrab pedagoogiline nõukogu uue õppekava vajaduse.